

Vydrove tovarne hranil, v Pragi VIII.

Letnik VII.

Predplačati se ne more.

1. novembra 1910.

Vydrova otroška moka kot zdravilo.

Kakor je našim čitateljem gotovo znano, nadleguje človeštvo cela vrsta bolezní in še več kot bolezní je pa zdravil. Pričakovati bi bilo, da bi vsled take množine zdravil že zdavna zginile vse bolezní in ljudstvo, ki bi živeló do sto let in se veselilo stalne zdravja. Zakaj to ni tako?

Zdravila niso čudežna sredstva, ki naj bi v vsakem posameznem slučaju izlečila bolezen na mah in trajno, torej da bi se ista znova ne povrníla. Jasno je, da sega učinek zdravil le do gotove meje, nikdo se jih v času bolezní ne brani zauživati in ker imajo vsa zdravila take lasnosti, je tudi Vydrova otroška moka zdravilo.

Ne nameravano s tem trditi, da so otroci, krmljeni z našo moko, obvarovani za vedno ali vsaj za čas otroških let, pred vsemi boleznimi; bila bi ta trditev smešna, kajti med otroci vlada mnogo bolezní, na katere hrana nima nobenega vpliva.

Niti bolezní prebavljalnih organov ne more otroška moka vedno izlečiti. Koliko je med njimi nalezljivih, na katere ostane otroška moka brez vsakega vpliva. Druge bolezní imajo svoj nastanek v detsem telesu tako, da hrana zopet ne more priti do veljave. V največ slučajih je prebavljalni organ bolan, kadar spoznajo stariši, da prebavljanje njih otroka ni v redu, kadar so si v svesti, da mora biti tu nekaj bolehnega, kadar je stanje prebavljalnih organov že v taki meri slabotno, t. j., da je bolezen že tako napredovala, da se je samo s hrano ne more ustaviti, oziroma prepreči. Vydrova moka je nekako zdravilo v začetku bolezní teh organov, je zdravilo prve stopnje in je tudi hrana v splošnem. Kdor bo torej od otroške moke pričakoval samo to in ne bo iskal v njej čudežev, ne bo nikdar prevaran in šele po dobljenih skušnjah jo bo pravilno ocenjeval.

Kako se ima uživati Vydrovo otroško moko, da bi njena zdravilna svojstva pri začetnih želodčnih in črevnih boleznih dojenčev prišla do veljave, o tem dajemo pojasnila v priloženih navodilih, po katerih se je treba strogo ravnati.

Ker se je po nazorih učenjakov zlu lajše izogniti kakor je odvrniti, je tudi boljše izogibati se boleznim pri dojenčkih. To se doseže najboljše s pravilnim hranjenjem, ki pri umetni reji dojenčkov ni izdatnejše, kakor ono z Vydrovo otroško moko. Ni toliko ležeče samo na množini tega hranila, temveč tudi na vseh okolščinah, ki so z njim v tesni zvezi. Pred vsem mora biti dete krmljeno vedno enako in z najskrbnejše pripravljeno hrano; dalje se mora skrbeti, da se nikdar ne prekorači množine omenjenega hranila starosti otroka primerne. Dalje se mora ravnati z otroško hrano in z vsem, kar je žnjo v dotiki, z največjo čistoto. Ker vsebuje naša brošura podrobna navodila navidezno malenkostnih poukov, kličemo vsem odjemalcem Vydrove otroške moke:

Čitajte pazljivo našo brošuro ter se ravnajte po njej v vseh podrobnostih!

Jožef Čech, posestnik, Skály, Klobuky v Čechách. Ker naše običajno, zadostuje naši mali deklici, naročujemo s tem 6 kg. Vaše otroške moke, katero blagovolite kar najpreje doposlati. Obenem Vam pošiljamo sliko naše male Vydrovčanke Danice, v starosti 6½ mesecev. Od 3. meseca je hranjena edino z Vašo moko, sedaj tehta 8½ kg. in kakor je videti, se ji dobro godi.

Danička Čechová.

Bogumil Dousek, učitelj, Vojice, Újezd Podhorní. Priloženo Vam pošiljam sliko naše Marice, o kateri je bilo že večkrat v Vašem mesečniku pisano, kako ji gre Vydrova otroška moka v slast. Papa ravno 21. kg. Vaše moke, poleg tega se pa tudi lahko privaja že na drugo hrano. Tehta 12 kg. ima 5 zobkov in začčenja hoditi, dasiravno bode šele čez 1 teden eno leto stara. Vašo moko je uživala od 3. meseca naprej — je nenavadno razvita, čila in vesela, nikoli nam še ni obolela, kar se moramo zahvaliti le Vaši izborni moki, katera je res najboljša hrana za otroke. Obnesla se je znamenito, ne le pri našem otroku, temveč tudi pri drugih rodbinah, kjer smo jo mi priporočili.

Terezija Golob, Zelena jama št. 120, Moste. Prosim, pošljite mi na navedeni naslov kakor hitro mogoče 5 kg. Vydrove otroške moke, ker moj Miroslav ne more biti brez nje.

Lejzika Heinrichová.

Julija Gomišček, Podgora pri Goroci št. 45. Pošljite mi zopet 2 kg. Vaše otroške moke. Moj Edvin in Edvina (dvojčka stara 5 mesecev), z veliko slastjo papata Vašo izvrstno otroško moko. Vsa čast Vašemu izdelku!

Ljudmila Heinrichová, Příbram, Prokopská 60. V prilogi pošiljam sliko naše, 6 mesecev stare Lojzike, katera je čez 3 mesece življena z Vašo izborno, redilno otroško moko.

Břetislav Kolandov, sin tiskarja naših „Vydrových Besed“, se je narodil dne 30. julija 1909. Ker ga ni mogla dojiti mati, dali smo ga k dojilki, katera je imela tudi svojega dojenca, da bi njiju skupno vzgojevala. Čez pet mesecev smo ga vzeli domov in ga hranimo stalno z Vydrovo otroško moko. Do danes nam še ni obolél. Tehta 15 kg. v 12 mesecu je že hodil. Břetislavu se pri omenjeni ženi ni godilo dobro, vedno je bolehal in kričal, morali smo večkrat klicati zdravnika.

Marica Dousková.

Josipina Kalan, učiteljjeva sopr. Velesovo, Cerklje. Prosim, pošljite mi zopet 3 kg. Vaše otroške moke, ker našemu Milančku kaj dobro ugaja.

Peter Kompare, c. k. poštni sluga, Trst. Nekoliko o izbornosti Vaše otroške moke. Isto rabim že od februvarja, ko je imela naša Pavla 1 in $\frac{1}{2}$ meseca. Ona je od dvojčkov. Prva je umrla po 17 tem dnevju. Pavla je pa vedno bolj čila, čvrsta in zdrava, zakar izrekam Vašemu izdelku povsem priznano zahvalo. Upamo, da bode naša mala s sedmim mesecem že sama sedela. Moko priporočam vsakomur, ki ima male otročiče in nima materine hrane, ker sem se prepričal na moji Pavli, da učinek Vydrove otroške moke je res velik.

Anton Krč, Sp. Kokra, p. Kokra. Z Vašo otroško moko dosegamo pri našem fantku zelo lepe uspehe. Zato jo vsakemu toplo priporočam. Prosim pošljite mi je zopet 1 kg.

Marija Lavická, soproga šol. ravnatelja, Krásnoves, Radostín, Morava. Prosim za blagohotno določitev $2\frac{1}{2}$ kg. Vaše otroške moke, katera gre našemu, pol leta staremu sinčku, prav dobro v slast. Tako je debel in rdeč, da ga je veselje pogledati. Vse je zasluga Vaše izborne otroške moke, katero vsakemu najtopleje priporočam.

Jarovšek Leder.

Jožef Leder, fotograf, Polička 165. V prilogi Vam pošiljam sliko, svojega sina Jarovša, kateremu je bila dajana že od 14. dneva Vaša otroška moka. Izrekam Vam najlepšo zahvalo za Vašo otroško moko, ker le s to smo obdržali našega fantka pri zdravju. Vaš izdelek priporočam radi kakovosti, kakor tudi radi nizke cene. Naš Jarovšek je sedaj pol leta star, Vašo moko je užival 4 mesece, predno je papal to Vašo moko je tehtal $3\frac{1}{2}$ kg., danes pa tehta čez 6 kg., že

sam sedi in kar najpreje pričakujemo prvega zobka.

Anton Pišov, pristav c. kr. drž. žel. Krýry. Dovoljujem si Vam poslati sliko našega Svatoslava, navdušenega Vydrovčana. Dojen je bil do 5 meseca, pa je vedno jokal, prav malo spal in se ni skoraj nič redil. Ko je bil odstavljen smo mu začeli dajati Vašo neprecenljivo otroško moko, katera je naredila nepričakovani preobrat v njegovem mladem življenju. Umiril se je, prav dobro spi, je zelo razvit in živahen. Star je 10 mesecev, tehta 11 kg. in ima 6 zobkov, katere je brez bolečin dobil. Vsakemu zamorem z mirno vestjo, Vašo otroško moko, najtopleje priporočiti.

Ivan Podivín, c. kr. okrajni gozdar, Muč, Dalmacija. Hvala Vam za Vašo otroško moko, katera nam je ozdravila našo Klaro, ki je trpela na črevesnem katarju. Danes je popolnoma zdrava, edina njena hrana je Vaša moka, po kateri se očitno redi. Pošljite nam je z obratno pošto 2 kg., ker zaloga nam že pohaja.

Bogumir Prokop, učitelj, Žernovice u Prachatic. Naš Bogumir je že od 6 tedna prikrmljivan z Vašo otroško moko. V njegovi najnežnejši mladosti ga je mučil katar, odkar pa uživa Vašo

Břetislav Kolanda.

Svatíšek Pišov.

Zdenko Růžička.

Boleslava Sochorova, soproga delovodja, Lnáře. Vaša otroška moka se je prav dobro obnesla, pošljite nam jo zopet 3 kg.

Antonija Soukupová, soproga krojača, Krásnice, Morava. Dovoljujem si Vam poslati sliko našega Alfonza, kateri je samo z Vašo otroško moko hranjen, da mu tekne je vidite na sliki. Zamorem torej ta preizkušeni izdelek vsakemu priporočiti.

Alojzija Škarvanová, soproga čevljarja, Dunaj IX., Grünetorgasse 17. Poskušnje z Vašo otroško moko so se pri naši Lojzki prav dobro obnesli. Zelo ji ugaja, pojedla je iste že 6 kg., dalje 3 pa nam blagovolite kmalu poslati. Obenem to Vašo otroško moko, katera presega vse druge, najtopleje priporočam.

Em. Špelka, postajenačelnik, Starč - Třebíč, Morava. Prosim, blagovolite mi poslati z obratno pošto 3 kg. Vaše izborne moke. Naša Marica noče nič družega uživati tako se je privadila Vaši moki. Zelo ji ugaja. Stara je 12 mesecev, pa že popolnoma sama hodi, je močna, ima 8 zobkov in tehta 12 kg. — Vaš izborni izdelek najtopleje priporočam.

Alfonz Soukup.

izborno otroško moko je isti popolnoma prenehal. Sedaj je prav zdrav, očitvidno raste ter se veseli življenja. Vašo moko zelo rad uživa. Star je 5 mesecev, dobiva že zobke in tehta 7½ kg. Hvalježni smo Vam za Vašo izborno otroško moko, katero zamoremo vsakomur toplo priporočati.

Bela Růžičková, soproga tovarnarja, Turnov. Priloženo Vam pošiljam sliko našega malega Zdenkota, ki je sedaj 13 mesecev star. Bil je od 14. dneva — do danes, življen samo z Vašo izborno otroško moko, katera se je prav dobro obnesla. Vsem jo priporočamo!

Anastazija Sisová, soproga učitelja, Čejkovic, Morava. Pošiljam Vam sliko svojega sinčka, kateri je od 2. meseca življen z Vašo otroško moko. Sedaj je star 9 mesecev, ima že 6 zobkov in tehta 12 kg. Do sedaj še ni obolel, zatorej lahko Vašo otroško moko mirnim srcem priporočam.

Frančišek Sís.

— Vaš izborni izdelek najtopleje priporočam.

Anton Tikovský, posestnik, Přivozec, Hřímědlice. Z veseljem Vam naznanjam, da Vaša otroška moka našemu Ladičku zelo ugaja, zato smo sklenili jo še naprej naročevati. Prosim torej, da nam je zopet pošljete 2 kg. Predno je užival Vašo moko, je bil 3 tedne star, ter je tehtal tri in pol kg. Sedaj v 17. tednu pa tehta sedem in pol kg. Vsa čast Vašemu izdelku.

Marija Tomšová, soproga strojevodje, Podmoklů n./L. Prosim, pošljite mi takoj 3 kg. Vaše otroške moke, naša Emilka brez te ne more biti. Sedaj je stara 13 mesecev, od 4. meseca je bila samo z Vašo otroško moko življena in je za njeno starost zelo velika in močna. Vašo otroško moko vsem priporočam.

Franc Wališer, Sv. Duh, p. Lučane. Z Vašo otroško moko sem zelo zadovoljen. Prepričal sem se sam in jo tudi všim drugim priporočam.

R. ROMANOV:

LJUBICA.

1.

Na tvojem oknu še rože cveto,
še nagelni kakor spomladi,
kakor davno, o ljubica,
ko smo imeli se radi.

Kje je zdaj tisti lepi čas?
Moje srce je otožno,
moje srce žaluje za njim
in moli zanj pobožno.

Razsvetli duha mi, o sveti duh,
da ljubici prav bi govoril,
tako govoril, da njeno srce
izgubljeno bi zopet priboril!

Blagoslovi srce mi, dobrotni Bog,
da bilo bi mehko in milo,
da vnovič dobljene ljubice
nikoli nebi žalilo!

2.

Kakor ptica skozi noč
tiho mehka misel plava,
moja misel k ljubici:
Ljubica, bodi zdrava!

Tri poljube razžarjene
za te ustne rdeče,
tri poljube za oči
v temnih plamenih žareče!

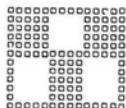
Po steni plaha senca beži,
ljubica mirno spava;
moja misel plava nad njo:
Ljubica, bodi zdrava!

3.

Tiho kakor sanje
spomini čez dušo beže,
sabo nosijo rože
iz daljne domače zemlje.

Sabo nosijo dneve
vse davne lepe noči,
tvoj smeh in tvoje solze
in tvoje nedolžne oči!

Ah, noč je tak mirna in tiha
in vse je že mehko srcé,
in vse so oči že motne,
ki tebe vzeti želé.

IVAN WASTL:

NOČ V KOČI ANDREJCA OŽGANA.

Znočilo se je. Oster leden veter brije čez polja in gozdove in kamorkoli doseže divja burja, se dvigajo takšni oblaki snega in v silni naglici, da je v resnici težko razumeti, če prihajajo od spodaj ali od zgoraj. Zavoljo silne burje in meteža, se ne razločijo polja, niti gozdovi, niti nobene hiše ni mogoče videti.

Koča Andrejca Ožgana sameva na robu gozda, popolnoma zapuščena od vsega, le par starih hrušk in češpljev ji dela družino in ubogi njeni prebivalci že davno ne pomnijo časa kdaj so zadnikrat obrodila. Več kakor stokrat je že obljubil hišni gospodar, da jih bo posekal, za drva in bil bi to gotovo tudi že tolikokrat izpolnil, da ni bil tako smrtnolen in ako bi bil kdaj sploh v stanu prijeti za sekiro, bil je namreč pijanec. V celem okraju ni nihče poznal večjega lenuha in pijanca, kakor je bil tkalec Andrejec Ožgan.

Silno, neusmiljeno, potresuje nocoj burja ubogo kočo, da škriplje in se maje prav sumljivo. V koči je luč. Majhna petrolejeva svetilka razliva svoje žarke po nizki sobi, kolikor to pač dopušča sajasti in zakajeni cilindri. V sobi izgleda, kakor sploh pri pijancih. Vse je razmetano križem; stare napol gnjile cunjice so razgrnjene po tleh, menda za preproge, vse skupaj, pa ima duh po žganju. V enem kotu se nahajajo štatve, katerim se pa pozna, da le malo kdaj delujejo.

Njih gospodar se le tedkoma suče med njimi in rajši poseda po pivnicah. Čolnici in snovalniki leže razmetano po tleh in nekaj štren visi križem med štatvami. V drugem kotu stoji miza na katero se v svoji pijanosti tolikokrat naslanja pijani Andrejec in na njo tolikokrat naslonjena toči vroče solze njegova žena. Majhna železna pečka za vratmi bi imela greti mrzlo sobo, a ima le redkodaj priliko pokazati vrline svoje porabnosti. Trhla skrinja in domalega ravnataka postelj je vsa hišna oprava. Nizka soba, začrnele in razpokane stene, okajeni strop in razbita okna še povečujejo bedo in revščino. Nekak mrtvaški duh vlada v sobi, vse diha po perelosti in smrti, prav kakor v mrtvašnici.

Ob vznožju postelje je rastlan po tleh otep slame. To je otročja postelj, na njej se valja in spi vseh troje otrok. Najstarejši je desetletni Nejče, mlajša brat in sestra sta bebasta. S čudnim glasom se včasih nasmihata burji, ki tuli in žvižga okrog oglov. Na postelji leži pod veliko težo raznih cunj in smrdljivih plah, žena pijanca Ožgana — na smrt bolna. Že dolgo časa jo drži neozdravljiva bolezen priklenjeno na postelj in smrt ji že trka na srce.

Žalostna je usoda te žene. Ednajst let že živi s svojim možem skupaj, toda vseh teh ednajst let je preteklo kakor

v težkih sanjah, v pretepanju in revščini je hitelo življenje brez sledu naprej. Udarci in stradanje, pohabljeni otroci, to je usoda in življenje nesrečne žene, živeče poleg otopellega in poživjenega moža. Ravnokar se je vzbudila iz nezavesti. Ozira se po sobi. Njeno trudno oko pogreša nečesa. Zjutraj je slonel njen mož za mizo in spal pijano spanje, a zdaj ga ni. Domisli se Nejceta. Z velikim trudom zakliče:

„Nejče, povej kje so oče?“

Nejče se je vstrašil, vstrepetalo je njegovo drobno telesce ob besedi oče. Čudno se mu zdi, kaj da mati vprašuje za očetom, ko je vendar desetkrat bolje če ga ni doma.

Kaj se potrebuje oče doma? Stradali bi ravno tako, če bi bil oče doma in zeblo bi jih tudi. Lahko se pogreša oče doma! Tako je študiral Nejče zase in glasno povedal materi:

„Nič ne vem kje je, gotovo pije!“ —

Mati je vzdihnila. Kakor v sanjah je slišal deček ta vzdih in napol speč si je mislil: Čudna mati! Vzdihuje po očetu, ko še nikoli ni imela dobro zraven njega. Kar jaz vem jo bije in trpinči — vrag! — Kletev mu je prišla od srca in mu obvisela na ustnih, potem je zaspal. Zunaj je tulila burja, potresovala kočo in jo zasipala s snegom. — — —

Na sredi sobe leži pijani Andrejec in spi, ali bolje napol dremlje, naslonjen čez trhlo stolicco, katero mu je Nejče vrgel pod glavo. V najhujši temi in burji je prišel iz pivnice domu, pijan tako, da je sploh čudo, da je mogel skozi noč. Kakor od lovca zasledovana zver je padel čez prag v sobo in obležal. Nejče je hotel zapreti vrata, toda napoti so mu bile očetove noge. Z velikim trudom je zavlekel svinčeno težke ude do sredo hiše in zraven klel.

Andrejčeva žena stoka od bolečin, a pijancu se zdi, da joka.

„Slišiš Meda ne jokaj . . .“ — mrmra polglasno. „Kaj bi jokala, ko ti nič ne storim. Saj te ne tepem! Že tako dolgo te pustim počivati in bijem te tudi že tri tedne ne . . . — Ljuba moja Meda ne jokaj ti pravim, ko imaš tako dobrega moža. — V celem okraju ne najdeš tako dobrega moža. Nikoli te še nisem silil delati . . . Bil sem te seveda. Toda poslušaj moja ljuba kaj ti pravim“ . . .

V tem so napadle ženo bolečine in nečloveški blazen glas se ji izvije iz prs, da Nejče prestrašen krikne in bebasta otroka vznemirjena vsled tega, bijeta drug drugega po obrazih. Pijani mož pa misli, da mu hoče žena ugovarjati in se začne kobaliti po tleh in stiskati pesti.

„Mati so bolni!“ zakriči Nejče v tistem hipu in se postavi k materini postelji. Andrejec se zvali nazaj po tleh, z velikim ropotom. Kakor bi ga bil vdaril kdo po glavi, je bilo in njegovi pijani glavi in pameti nikakor ni mogoče pojmiti, da bi bila žena bolna.

„Bolna . . .“ beseduje dalje in brada mu buta ob tla. „To je neumnost, da, da neumnost he, he . . .“ V njegovi pijanosti se mu zdi bolezen velika neumnost in zatorej si ne more kaj, da bi se ji ne nasmejal.

In tako ždi na tleh v pijanem polsnu, dokler ga ne vzdramijo ženini stokajoči glasovi.

Njegova Meda mu je postala naenkrat uganka, zatorej se čudi:

„Čudna si danes Meda,“ mrmra pijanec. Prej me kličeš, potem pa ko bi imela odpreti usta pa molčiš!

Toda na svoje kričanje ne dobi odgovora. Ženo obliva smrtni pot in vsak čas se je bati, da izdihne.

Andrejca začne ta nenavadni dogodek tako skrbeti, da se z veliko težavo jame kobaliti na roke. Skrbi ga, da žena nocoj tako trdovratno molči, ko je iz prejšnjih časov navajen največje ubogljivosti od njene strani. Nehote začne verjeti Nejcetovim besedam. Mati so bolni. Nekaj skrivnega ga tako gane, da jame na glas jokati. Toda ne joka toliko od žalosti, kolikor od pijanosti.

„Meda, Meda . . .“ tako plaka na glas in debele solze se mu vlivajo po licu. Zaradi tolike ganjenosti ne more izgovoriti drugeda kakor: Meda. V tem izgubi ravnotežje in se zvali po tleh kjer obleži. Dalje mrmra pijanec nerazumljive besede.

Domisli se preteklosti. Spomni se, da je njegova žena iz bogate kmetske hiše. Spominja se, do mu jo dali njeni starši samo zavoljo njegove dobre obrti. Ve tudi, da je bila njegova žena nekdanj mlada, lepa in vesela in da tudi on ni bil nekoč pijanec kakor sedaj. Nikakor pa ne ve pravega vzroka, kako je prišlo z njim tako daleč. Najbrž je vzrok to, da se je po svatbi pijan vlegel za peč tako, da je imel noge obrnjene k vratom. No, pozneje sploh ni bil nikdar več trezen. Tretino svojega življenja je preživel v pivnici, drugo je zapravil v pot in hojo iz gostilne, do doma in tretjo dobo svojega življenja je prebil doma za pečjo, ali pa v prepiru z ženo. Dalje se še spominja, da je tudi njegova žena tkala, kadar je on pil in da je kolikor mogla branila lakoti v hišo. Zdi se mu, da jo je parkrat nabil tudi zavolj tega, ker ni znala vdlovati v prt, tako lepih rož kakor on.

To je pa tudi vse! Več se ne spominja. V pijanem pozabljenju mu je mineval čas in vse se mu zdi, kakor bi se bilo dogodilo včeraj . . .

Andrejec Ožgan je zdaj gotovo največji revež izmed vseh pijancev. Pijan kakor je, ga vendar tako skrbi nocojšna ženina izprememba, da se nikakor ne more mirno prepustiti svojemu ravnodušnemu pijanemu blebetanju. Z veliko težavo se upre na roke in gleda kaj žena počne. Njega ne skrbi toliko zdravstveno stanje ženino, njemu je le nemogoča misel, da bi bila žena bolna, on niti ne misli, da bi žena tudi lahko umrla. V svoje veliko

začudenje zapazi, kako žena skače v postelji in da čudno maha in krili z rokama okrog sebe.

„Bog in sveti križ!“ zatarna Andrejec, „pomagaj mi in ne zapusti me . . . Žena mi je znorela in zdaj lahko umori mene in otroke. — Oh Bog usmili se me, usmili“ . . .

Njegov pijani, vekajoči glas, se druží v čudno nesoglasje s smrtnimi vzdihí umirajoče žene in bučanjem burje v naravi. Bebasta otroka si kličeta nerazumljive besede in se smejita, posnemajoč očetov jok in burjo. Nečeta je strah in najrajši bi zbežal v noč, da ga ne skrbi mati. Boji se, da bi oče v svoji pijanosti ne pričel besneti proti njej. Sliši kako tarna oče nad znorelo ženo in sliši tudi kako umira mati.

Popade ga srd, da zakliče na vso moč:

„Kaj delate križe in se derete od pijanosti. Tulite rajši nad materjo, ki umira.“

Umira, umira! doni Andrejcu po ušesih. Spravi se odtal in poklekne na kolena — zadaj pa počepne na pete in ihti kakor otrok. Solze mu z dvojno močjo lijejo iz očij in mu kapajo na tla.

„Oh, ti moja preljuba, predraga Meda . . . Usmili se me . . . Ali ne vidiš otrok — dva sta blazna, samo eden je pameten — kaj bom počel z njima.“ Tako vpije in kriči, vije roke in prosi ženo, vmes pa presunljivo joče blazni alkoholik in prosi mater božjo in vse svetnike in svetnice božje, da bi mu žena ne umrla.

Ubogí Nečče misli, da je oče v resnici znorel in od samega strahu mu hoče počiti srce.

„Mati bodo umrli,“ kriči v skrajni sili in vije roke z očetom vred.

V tem pijanec visoko dvigne roke nad glavo, sklenjene kakor k molitvi in skrajno obupan prosi:

„Usmiljenje, Meda, usmiljenje! Pri vsi moji veri! nikoli več te ne bom tepel. Nikoli več; tudi ne bom pil več žganja, ne vina in ničesar. — Jaz te itak nisem tepel z namenom, ali pa zavolj tega, da bi te moralo boleti. Oh nikoli, nikoli.“

Ves ta krik in prošnja pa prihajata le od njegove pijanosti in pijane blaznosti, resno ni v stanu misliti na smrt. Naenkrat se domisli, da je nekoč slišal, da se umirajočemu človeku daje v roke luč. V pijani naglici popade na mizi petrolejevo svetilko in jo misli potisniti ženi v roke. Pri tem delu se pa opoteče in se zvali po tleh, da se strese koča, luč pa zleti pod postelj kjer ugasne.

V tistem hipu izdahne tudi Andrejčeva žena. Nečče objokuje mrtvo mater, obenem pa kriči od strahu, ker je sam v črni, strašni noči, v sredi med mrtvimi, blaznimi in pijanimi.

V naravi tuli vihar, potresuje kočo, kakor bi jo hotel zrušiti nad glavami nesrečnežev . . .

ZA OČETOM . . .

I.

J ože Stržinar, kovač v naši vasi, blizu petdesetleten mož, je ležal na mrtvaškem odru.

Napol odprte ustnice so mu bile posinjele, obraz temnem; senčili so ga črni brki in lasje, ki so bili le semtertje prepleteni s sivimi nitmi.

V prostorni kmečki sobi so bile na obeh stromeh postavljene dolge klopi, da so kropilci lahko malo posedali ter si odpočivali zlasti oni, ki so čez noč čuli pri mrliču.

Na klopi ob zeleni peči pa je sključena sedela stara Tevžela, znana čuvalka mrličev, držeč v rokah molek z debelimi jagodami. Slišno in enakomerno so padale jagode kakor padajo težke vodene kaplje s starega operelega zidu. Molila je tiho, a zdajinzdaj je v gerečnosti glasno vzdihujoč izgovarjala svoje molitve: „Bog se usmili njegove duše in vseh vernih duš v vicah — češčena si Marija . . .“ potem pa je šepetajoč dalje molila.

Na steni med dvema oknoma sta viseli ob mrličevem vzglavju dve zastareli sliki. Bledi trepeči svit sveč ju je obseval ter oživiljal osebe na njih. Predstavljali sta „Smrt grešnika“ in „Smrt pravičnika“, znana motiva, zasnovana na verskem čutenju in domišljiji našega priprostega naroda, podobi, kakor jih tuintam naletimo po kmečkih hišah.

Stržinarjevi sovaščani in drugi znanci iz okolice prihajajo in odhajajo, moški, ženske in otroci. Šepetajoč ali pol glasno se menijo med seboj. Navadna vprašanja se stavijo o pokojniku: Koliko je bil star? Kdaj je umrl? Kako je bilo to in ono? Zdajinzdaj pride objokana vdova ali kdo izmed pokojnikovih otrok, od kojih je bilo troje že nekoliko odraslih hčera in eden sedemnajstleten sin. Pomenijo se nekoliko s prihajalci, potem pa izginjajo.

Tudi stara drocna Tevžela, ki varuje mrliča in utrinja sveče, izpregovori tuintam kako besedo s pokašljujočim in hreščečim glasom, seveda le s starimi ljudmi, mladi svet je prezirljiv proti ubogi, nabogleni ženi. Potem pa je zopet enakomerno nadaljevala svoje razne molitve: „Da bi nas Bog obvaroval nagle in neprevidene smrti . . .“

Te besede je ponavljala starka s povdarkom in marsikoga so neprijetno zadele, da se je ozrl na mrliča ter so mu nehote ušle oči tja na podobo „Smrt grešnika“.

Pokojnik je umrl nagle, neprevidene smrti . . .

Tak dogodek sega v ljudska dušo, prežeto z verskim čutenjem.

Včeraj še vesel v pivski družbi, danes pa na mrtvaškem odru. Kap ga je zadela zaradi preobilo zavžite pijače. Nikogar ni bilo zraven, da bi mu bil potisnil v roko mrtvaško svečo, da bi poleg molil tolažilno molitev, da bi mu slednjič zatisnil oči. Te so zdaj gledale izpod napol odprtih vek, kakor bi rajnik hotel ž njimi vprašati: „Zakaj sem moral umreti tako zapuščeno?“

Poteze na obrazu, znaki njegove veseljaške narave so sedaj zabrisane o zabuhlosti in zasinjelosti. Ni več okoli usten onih črt, ki so mu bile vedno pripravljene na smeh, saj mu je v dobri volji sledil dovtip za dovtipom.

Bil je spreten kovač, dober delavec. Zaslužka je imel dosti, naša vas je velika, nadaleč okoli pa ni bilo drugega kovača. Zarana je bil pokoncu, koval in pilil v kovačnici. Kadar se ga je pa polotila pijanost, tedaj je popival po dva, tri dni skupaj. Nič mu ni bilo žal po zapravljenem denarju, pač pa se je jezil zaradi zaostalega dela. Ob takih časih je bil doma siten in robot. Hitel je in delal, nihče mu ni bil dovolj uren in marljiv. Kregal se je in robantil, pretepel zdaj tega, zdaj drugega otroka, včasih pa tudi ženo, kadar mu je ugovarjala. Čestokrat ga je taka jeza zopet spravila v krčmo. Tam pa je iznova postal vesel, šaljiv in norčav. Tedaj mu ni prav nič prihajalo na misel, da se doma žena joče in strada s petero otrok.

Zaradi pijančevanja so se Stržinarju množili dolgovi. Kadar so se pri njem oglašali upniki, potolažil je tega z dobro, drugega s šaljivo besedo. Slednjič pa se mu je bila vsaka terjatev tako privadila, kakor bi mu kdo voščil: dobro jutro.

Imel je posestvo za nekaj mernikov posetve, katero bi jih v pravih razmerah dovoljno preživljalo. Tu se je žena trudila in delala s svojimi rokami, nekaj z dinarji in pozneje s tremi starejšimi hčerami. In delati so morali nalik mravljam, sicer je stari vzrojeval. Ker je bilo treba vedno dolgove mašiti, so jim poljski pridelki dajali le skromen živež. On sam pa si je privoščal po gostilnah in sejnih mesa in vina. Nikdar se ni zmisлил, da bi tudi ženi in otrokom dobro teknil boljši grizljaj.

Samo v večjih praznikih je kupil tudi mesa in vina, da so skupaj obedovali. Ob takih prilikah je postal nekoliko mehkejši in govoril jim je včasih: „Otroci, le pridno delajte! Za menož ne boste drugega pobirali nego stopinje . . . edino le pot boste imeli za menož!“

V njegovi naravi, kakor je skoro občno pri vseh pijancih, sta se borili: trda in mehka čud. S tujimi ljudmi je bil mehek, dobrosrčen, s svojci v domači družini skoro vedno le trd in osoren. Zato je tudi v Stržinarjevi hiši le malokdaj sijalo solnce prijaznega veselja.

Ko je bil edini sin Tone komaj dopolnil trinajsto leto, je že moral v izdelovalnico k vijaku. Ta mu je bil previsok, zato je deček stal na zabožku in pilil, kar mu je zaukazal oče. Tudi

v kovačnici mu je moral pomagati to in ono. Imel ga je vedno pri trdem. Nikdar ga ni pohvalil, ako je dobro izvršil svoje delo, pač pa se je razhudil, če mu je kaj skazil, ter ga tudi oplazil z roko ali s kakim orodjem. Dečko je zato velikokrat krepko stisnil zobe in solze so mu kapale na trdo jeklo. Ko je bil star petnajst let, je znal izvršiti marsikako stvar samostojno.

Ob očetovi smrti je prekoračil sedemnajsto leto ter bil že izučen pomočnik.

Oče Stržinar je dovedel svoj dom na rob prepada; dolgo je že hodila govorica po vasi, da bo pri Stržinarjevih kmalu vse skupaj zgrmelo.

Ko so potem Stržinarja odnesli na pokopališče, je res nastala nekaka praznота v hiši in otroci so se jokali za njim, saj jim je bil vendar le oče, četudi pijanec in zapravljivec. Tudi vdova je bila žalostna, pa se je kmalu potolažila. Rekla je proti marsikomu: „Bog mu daj dobro, za druge ljudi je bil dober, a za nas ne.“

Sin Tone je sedaj dalje izvrševal očetov obrt. Upnike so potolažili za prvo silo, da ni bilo posestvo prodano. Kolikor jim je bilo mogoče, so redno plačevali obresti raznim dolgovom in one dolge, ki jih je mnogo napravil po krčmah in so prišli šele zdaj na dan. Po stari pijančevski navadi je tudi Stržinar, kadar se je vpijanil, klical in plačeval pijačo za svoje prijatelje in znance.

„Stržinarji si bodo še opomogli,“ je bilo sedaj občno mnenje. „Stari je dobro storil, da je še o pravem času zatisnil oči.“

V Stržinarjevem domu pa so pridno segli po delu in odprlo se jim je novo, mirno življenje, odkar je oče počival pod rušo.

II.

Nekako dvanajst let zatem so v Stržinarjevi hiši zopet postavili mrtvaški oder.

Z drsajočimi koraki, sključena in upognjena je prišla v izbo stara Stržinarka, ozrla se proti mrtvaškemu odru ter z vso bolestjo srca vskliknila: „Tako si hotel imeti . . . nesrečni otrok! — — Zdaj si tu . . . isto pot za očetom . . . Bog se vaju usmili . . .“

Zakrila si je z rokami obraz, ter se zgrudila na klop ob peči. Okoli stoječim so prišle solze v oči in nekateri so ihteli, smilila se jim je uboga starka.

„Pijanost, pijanost — moj Bog, česa vsega ne stori! Kdo bi si bil mislil, da bo krenil isto pot . . . za očetom . . . ti nesrečnež . . .“

In v joku so ji zopet zamrle nadaljne besede.

Sosedje in znanci so upirali oči v njo, niso si upali je tolažiti.

Prihajali so kropilci, seveda mnogi in mnogi drugi, kakor pred dvanajstimi leti. Čas ugonablja — izpreminja — prenavlja!

Ob vzglavju mrliča sta zopet viseli oni dve sliki „Smrt grešnika“ in „Smrt pravičnika“.

Namesto stare Tevžele, ki počiva že nekaj let v pozabljenem grobu tam za vaško cerkvijo, opravlja nje službo napol glubi Bajdeljnov Juri. Na stari skrinji sedi sključen, oprt s kolmci na kolena, med prsti pa prebira molek. Opravlja enake molitve kakor Tevžela, tuptam z drugimi besedami, napol glasno izgovarjajoč: „Bog se usmili čez toto dušo in čez vse te revne duše v vicah . . .“

Seveda, on ni tako vstrajen v molitvi kakor rajna Tevžela, pogosto mu zaostajajo prsti med molkovimi jagodami. S svojo debelo glavo z veliko plešo na temenu in s ščetinastim obrazom strmi tja v ljudi, tja v mrliča, kakor bi mislil težke misli o ciljih in koncih tega človeškega življenja. Po dolgih in dolgih presledkih zopet zamrmra: „Oče naš . . .“

*

Po očetovi smrti je bil Tone tih, skromen in boječ mladenič. Ni čuda, sa ga je trdo vodila in oklepala roka strogega očeta, ki ni poznal nikakih ugovorov. Njegovi tovariši so ga izvabljali v gostilne, on pa se je boječ smehljaj in če so ga prijeli, da bi ga potegnili za seboj, se jim je znal spretno izmuzniti ter je izginil v hišo.

Ob nedeljah se je redno držal doma. Soseščani so ga hvalili in vzgled stavili svojim sinovom, da naj bodo varčni kakor on.

Fantje pa so mu zabavljali: „Kaj boš ti res taka mevža, da ne boš šel nič med nas? kak strahopetec pa boš, če se vedno držiš materinega predpasnika!“

A očetov strah mu je še vedno tičal v živcih.

„Kaj bi vedno čepel doma?“ govorili so mu drugi. „Saj ti delaš za vse in trpiš za vse!“

Te besede so mu podžigale ponos in čut samostojnosti. Ni se mogel tudi več ustavljati tistim norčavim letom s tisto mladostno brezbriznostjo.

In prijatelji so ga odslej tuptam dobili v svojo sredo. Od kraja je sedel tiho in boječ med njimi. S časom pa je postal zgovorem. Prihajala je na dan očetova dovtipnost. Priigravati je začela v njem veseljaška narav, katero je toliko časa zajezovala očetova preostra vzgoja. Radi so ga imeli v svoji družbi, ker jim je znal izborno zbijati in razdirali šale in burke. Spravljaj je tovariše v dobro voljo, da so mu marsikak liter plačali na njegove vesele govorice in popevčice.

Ko je prišel iz vesele družbe, mislil si je: „Saj me dobra volja ni skoro nič stala.“ In mati mu je po trdem delu rada privoščila to betvice zabave, saj je vedela, kako malo veselja je nekdam vžival pri očetu.

Po sejmih pa je Tone videl kako si razni rokodelci in kramarji privoščajo dobrih jedi in obilo pijače. V spominu mu je še tudi ostalo, ko je spremljal očeta po sejmih, kako je ta istotako potratno ravnal.

Slednjič mu je prišlo v navado, da je ob nedeljah in praznikih obiskoval gostilne, včasih tudi v delavnikih.

Mati je strahom zapažala, kako v njem prodira na dan očetova zapravljljiva narava, in prišlo je zaraditega slednjič do resnih razporov med njo in sinom. Ravnotako so se jele sestre hudovati nad njim radi njegove zapravljlivosti. Nekaj časa je poslušal materine opomine in hude besede od sester, a polagoma mu je to postajalo nadležno. Dostikrat se je razjezil, vrgel orodje v kraj, zapustil delavnico, ter odšel v gostilno gasiti si žejo in tolažiti. To se je dogajalo vedno česče. Skoro enaki prizori krega in prepira izza očetovega gospodarstva so se jeli vrstiti v Stržinarjevi hiši. Kadar je Tone popival ob nedeljah, je ponavadi ponavljal tudi v pondeljkih. Pijanstvo je z vso silo privrelo na dan.

Mati je razvidela, da tako ne more več dalje iti in prišlo je do končnega razdora. Tone je pobral svojo obleko in odšel v svet. Delavnica je praznovala, a uboga mati je zopet lezla v dolgove.

Tone se ni od nikogar poslovil, nikomur ni povedal ali pisal, kam je krenil. Čez kake dve leti pa se je zopet povrnil domu. A prišel je zamazan, zanemarjen in razcapan. Mati si ni upala ga vprašati, kako se mu je godilo, saj je videla, kako je beden in ubog. Odpustila mu je kakor izgubljenemu sinu.

Zdaj je zopet delal doma. Nekaj časa se je ogibal ljudi in družbe, sramoval se je, da je s tujega sveta prišel tako reven. Toda kmalu se je iznova navzel svoje navade, pridružil se stari tovarišem in v nekaj mesecih je bil poprešnji veseljak.

Mati je na tihem trpela in v molitvi iskala tolažbe. Delala je, dokler je mogla, a vidno je začela hirati; utrujena, zmučena in ubita je začela poležkovati.

Sinu je to prihajalo do srca. Jel je za njo skrbeti kakor se sinu spodobi. Skušal je se odrekovati pijači. A pijanski demon je bil silnejši od njegove volje. Poražal ga je zdaj poredkeje, zdaj pogošče.

Zadno nedeljo se je ponoči pijan vračal domu čez ozko brv, padel je v domači potok, ki je bil narasel od prejšnjih deževnih dni, ter utonil.

Drugi dan so ga mrtvega potegnili iz vode in na izrecno materino željo doma položili na pare, in ne v mrtvašnico.

Vedno naporno delo, ki ni nič izdalo, večne skrbi in zdaj še sinova žalostna smrt so porušile ubogo ženo že naslednjo jesen in šla je v — grob, hčere pa pod — tujo streho . . .

JOSIP PREMK:

NA VSEH MRTVIH DAN.

Kadar grem mimo kakega pokopališča, kadar se spomnim ozaljšanih in odičenih grobov, vedno mi ostane pred očmi iznova vse kar se je dogodilo tisto noč . . .

Jesenski veter je pihal po ulicah in ljudje so hodili okrog nekako tihi in zamišljeni, neka otožna resnost je vladala povsod in nebo je viselo nad hišami nizko kot da se vsak hip skloni čisto k tlom.

Hodil sem iz ulice v ulico, postajal na vogalih in opazoval mimoidoče in nisem vedel kam bi se napotil.

Tedaj sem se spomnil naenkrat in skoro sram me je bilo, da sem hodil okrog tako brez cilja in nisem pomislil na bolnega prijatelja Frana. Ali čim bliže sem prihajal hiši, kjer je stanoval, tem počasnejši so bili moji koraki in pred vrati sem postal. Ozrl sem se gori v drugo nadstropje, na njegovo okno, a bilo je še zagrnjeno, dasi je bilo že blizu desete ure in so solnčni žarki pretili vsak hip prodreti skozi dolgočasno meglo. Nekako tuja mi je postala tista rumeno popleskana hiša, kamor sem zahajal tolikrat in sem vselej komaj čakal trenotka, da mu stisnem blago desnico, a tistikrat se mi kar ni hotelo, noge so bile kakor prikovane ob tlak in moje misli vse drugod . . .

To je bilo namreč tisto jasen, ki živi v mojih spomnih vsa posuta z rožami in je ne pozabim nikoli, dasi je morda smešno misliti na take stvari. Srečamo v tem pestrem življenju osebe, ki so nam drage in ljube, pa jih pozabimo, ko nas vrže usoda v druge kraje in med druge ljudi, marsikaj se zgodi in marsikaj se pozabi, a vsak človek je doživel v življenju trenotek, ki mu je svet nad vse in ne zamrje nikoli v spomnih. Tako živi v moji duši tista jesen s svojimi tihimi parki in hladnim vetrom, s svojim dremajočim solncem in z vsem, kar sem videl in čutil takrat. Prišle so tudi druge jeseni, prav takšne in mogoče še lepše, a záme so bile brez pomena in hodil sem okrog — po lesu in travnikih in jokal za vsem, kar se ne more ponoviti nikoli več. Smešno je biti zagrizen optimist, pesimist, idealist ali cinik, ker prave doslednosti ni v razumu, tudi v resnici doznani še od takih modrijanov je lahko velika prevara, a kadar govori in zapoveduje srce, je vsak pomislek, vsak predsodek zaman in tako se je zgodilo tisto jesen z menoj, da sem se — bogme, proti svoji volji zaljubil v Amalijo. Nič študentskega, nič trubadurskega ni bilo v tej ljubezni, nisem pisal pesmi in nisem pijančeval, še na njeno okno se nisem ozrl kadar sem šel mimo. In čemu?! Njene globoke oči so gorele pred menoj koder sem hodil, njen obraz me je spremljal povsod kot najzvestejši pajatelj in še nikdar do tedaj nisem tako čutil s pesnikom, ki pravi:

Vse misli 'zarajo' z ljubezni éne,
in kjer po noči v spanju so zaspale,
zbude se, ko spet zarja noč prežene.

Ali sestankov z Amalijo sem se bal, dasi sem hrepeneč in težko čakal trenutka, ko mi poda svojo toplo roko. Bal sem se jih in sem mnogokrat premišljeval po cele ure ali bi šel ali napravil vsemu konec, saj tiste besedice, ki jo zaljubljeni tako radi izrekajo, jaz še nisem izrekel. Nikoli je še nisem objel in in pošepetal: „Amalija, jaz te ljubím —“ dasi sem imel mnogo-priložnost in sem videl kako težko pričakuje tega trenutka.

Hodila sva po parku v mraku in včasih celo pozno zvečer, govorila o dnevnih novicah, o prijateljih in znancih od prvega do zadnega, samo pogovora o prijatelju Franu sva se ogibala oba z enako skrbnostjo in previdnostjo. Čisto blizu sva že bila včasih, samo za las je manjkalo, da ni izrekla njegovega imena ona ali jaz, a umolknila sva ob takih trenutkih oba in si nisva upala pogledati v oči. In če so misli le poveč objele njega, se je navadno zgodilo, da sva se razstala kmalu in zelo hladno . . .

Tako so nama minevali tisti jesenski večeri in samo enkrat se je dogodilo, ko sva sedela visoko gori v lesu v mehkem listju, da sem položil svojo glavo v njeno toplo naročje in zatisnil oči. Čutil sem kako drsa njena mehka desnica po mojem čelu in laseh in takrat se nisem mogel premagati več.

„Glej, Amalija“, sem prišel in nisem razprl oči, ker bal šem se zazreti njenega prestrašenega obraza — „včeraj sem bil pri Franu. Par dni ga že nisem obiskal in dolg čas mi je postalo po njem, saj veš, da sva si bila najboljša prijatelja — in da poznam tebe, se imam zahvaliti tudi njemu. Obiskal sem ga in sem se skoro prestrašil — grozno je slab, zdi se mi, da ga ta jesen pobere. Ti ga nisi videla že par tednov in ne moreš si misliti njegovega izpitnega obraza — samo oči gledajo še vedno tako dobrohotno in odkritosrčno, da sem se bal ozreti vanje. Govorila sva o marsičem, največ o onih dneh, ki sva jih preživela skupaj pred enim letom in veruj mi, da so se mu orosile oči, ko je govoril o tistih urah . . .

„Vidiš Josip —“ je dejal s počasnim in skoro hreščečim glasom — „takrat sem bil neumen fant, to se pravi: verjel sem v prijateljstvo in ljubezen. In lepi so bili tisti časi, ko je bila v srcu še vera in sem verjel v značajnost in enake stvari, danes mislim drugače — menda so se porodile te črne misli v tem pustem dolgočasju in zapuščenosti v takeri živim sedaj ali bogve kako, da mi tako pogosto prihajajo v spomin besede nekega mojega znanca:

Če ljubiš — prosí —
ljubezni ne, ampak laži,
in v času cvetja s strupom vse potrôsi,
da že spoznaš, ko dan tem o prerodi! . . .

„Prosim te, nekaj“, me je prekinila Amalia hlastno in mi z roko zatisnila usta. Čul sem natanko, da se ji trese glas in ko sem razprl oči in jo pogledal sem videl, da gleda v stran in da se ji dvigajo prsa naglo in razburjeno. Nato sva vstala in se napotila proti mestu in vso pot ni izpregovoril nobeden izmed naju. Skoro mi je bilo žal, da sem ji povedal, ker prijateljstvo do Frana in ljubezen do nje sta gorela v mojem srcu z enako silnim plamenom in zato sem se bal obeh in sem ljubil oba.

Od tistega večera ji nisem govoril o Franu nikoli več, dasi bi ji rad povedal o njegovem trpljenju in plemenitosti še toliko . . . toliko . . . — —

In zato sem hodil tisto jutro na praznik Vseh svetov iz ulice v ulico brez cilja in me je bilo skoro sram, ko sem se spomnil bolnega prijatelja Frana, ki ga nisem obiskal že par dni. Pred vrati tiste rumeno popleskane hiše sem postal, a naposled sem se odločil in stekel navzgor po stopnicah.

Plaho sem potrkal, a glas, ki me je povabil je bil še prav tako prijazen kakor nekdanj, dasi slab in hripav.

Vstopil sem in sem se stesal, ko sem ga zagledal tako revnega in slabega v ogoljenem naslonjaču.

„Kaj delaš Fran, zakaj nisi v postelji, ti si grozno slab,“ sem ga opomnil in mu podal roko. Iztegnil je proti meni svojo desnico in se je nasmehnil.

„Vseeno“, je dejal — „dolgo ne bom, pa če pričakujem konca v postelji ali na stolu.“

„No, obupati vendar še ne smeš,“ sem ga hotel potolažiti, a menda je čutil kakor jaz sam, da govorim neresnico in prekinil me je hlastno:

„Sedi raje, sedi, in povej kaj drugega. Dolgo sem te pričakoval in že sem mislil, da sem te s čim razžalil, no naposled si vendar prišel. Hvala ti in prisrčno pozdravljen, ker danes bi te pogrešal zelo!“

„In zakaj ravno danes?“ sem ga povprašal in prisedel k njemu.

Pomolčal je za hip in videl sem kako je stisnil ustnice, kot da hoče zamoriti kako neljubo misel, a hip nato me je pogledal z nasmehom in mi podal roko.

„Midva sva bila vedno najboljša prijatelja,“ je prišel — „ničesar si nisva prikrivala, no, lahko ti povem tudi to, dasi je mogoče še nekoliko prekmalu. Rekel sem prej, da bi te danes pogrešal bolj kot kdaj drugače, ker danes je praznik Vseh svetov, dan žalostnih spominov, a mnogim dan vesele tolažbe, da neha vsako trpljenje saj tam, kjer bo danes toliko vencev in sveč. Kdor se boji smrti nič kaj rad ne misli na ta dan in ne obišče rad ozaljšanih grobov, zame pa je ta praznik večji nego Božič in večji kakor Velika noč. Kolikrat sem mislil v teh dneh nanj in edina želja, ki sem jo gojil ves ta čas je bila, da bi ostal saj toliko pri zdravju, da grem danes na pokopališče. Zato vidiš si

me našel oblečenega na stolu in ne v postelji, kakor si morda pričakoval. Toda grobov in pokopališča in današnjega praznika ne ljubim zaradi misli in spominov na smrt, kakor morda sodiš, oh, ne, nato se res komaj spomnim kadar pridem na pokopališče, temveč drag mi je ta dan in dragi so mi venci in sveče na grobovih zaradi zgodbe, ki ti jo povem, kakor sem jo doživel.

„Danes pred dvema leti,“ je pričel bolj tiho — „je bil prav tako praznih Vseh svetnikov i prav tako so romali ljudje na pokopališče, da ovenčajo grobove svojih dragih. Jaz nimam v tem mestu nikogar izmed sorodnikov v gomili in se nisem brigal za te ceremonije. Stanoval sem takrat ne daleč od tu pri neki postarni vdovi, imel sem lepo, skoro preraskošno stanovanje in poleg mene je stanovala pri isti gospodnji v majhni kamrici, ki je menda nekdanj služila za shrambo jedil — mlada študentka. Kakor sem spoznal in kakor mi je povedala gospodinja, je bila sirota, nezakonsko dete, a umrla ji je pred dvema leti tudi mati. Tako je ostala revica sama na svetu. Meni je zapustil oče dovolj, lahko bi ji pomagal, a bal sem se, da mojo ponudbo odkloni, ker so ljudje, ki raje molče prenašajo svoje gorje, kot da bi se ponižali in sprejeli dar, dasi je to včasih smešno. Torej pred dvema leti sem stanoval pri tisti gospodnji in na današnji dan sem ostal celo popoldne doma. Bral sem knjige, kadil in hodil po sobi gorindol — da bi šel na pokopališče mi ni prišlo niti na misel. Naenkrat se mi zazdi, kot da slišim iz sosedne sobe jok in ihtenje. Moja soba je bila ločena od sosedu manjše z vratmi, ki so bila sicer vedno zaklenjena in obenem še pregrajena s preprogo, a čulo se je vendar. In ko poslušam natančneje in pazneje, sem razložil natanko, da nekdo ihti in joče. Gospodinje ni bilo doma, odšla je na pokopališče obiskat grob umrlega moža, in polastila se me je radovednost, kaj se je neki moglo zgoditi, saj v sobici je stanovala vendar dotična gospodična sama. Stopim v predsobo in potrkam na njena vrata. Stol je zaškripal in takoj nato je povprašala preplašeno in komaj slišno — kdo da je. Ko sem se ji odzval, je odprla. Moj bog! Videl sem že deklic objokaŕne oči, a tako žalostnih in v tej žalosti tako krasnih, kakor jih je imela tisti trenotek ona — še nikoli! In prositi sem jo moral dolgo predno mi je povedala vzrok svoje žalosti.

„Vsako leto sem šla in ozaljšala z vencem in svečicami grob svoje matere, ki je bila na svetu edino bitje, ki me je ljubilo, a letos ne bo gorela na njem niti ena lučica, tudi venca ne bo na grobu, kot da ne počiva v njem moja dobra mati. Vsako leto sem prihranila, dasi z največjo težavo par novčičev, a letos mi ni bilo mogoče,“ se mi je izpovedala odkritosrčno in zopet so se ji osolzile oči. „Zvečer, ko bo mrak pojdem vseeno nekoliko na grob, da si je zapuščen —“

„Le pridite, gotovo,“ sem ji prigovarjal — „tudi jaz pridem, saj mogoče se vendar najde človek, ki ozaljša grob vaše matere!“

Nato sem se poslovil in sem hitel tolikor so me nesle noge proti pokopališču, kjer sem nakupil sveč, dva velika venca in vse potrebno, da primerno odičim zapuščeni grob.

Dolgo sem iskal, popraševal, hodil vse križem od groba do groba, naposled sem ga našel — čisto tam v kotu ob zidu zapuščenega in pozabljenega, kakršnega nisem videl nobenega na vsem pokopališču.

Položil sem venca ob strani, sveče pa sem postavil posredi in jih prižgal.

Ko se je zmrabilo je prišla resnično tudi ona. Razveselila se je kakor otrok in z obema rokama mi je stisnila desnico.

„Ah, to ste storili vi! Kako lepo, lepo! Kako ste dobri! Toda kako naj vam poplačam —“ je hitela v eni sapi, da je par mimogredečih obstalo in naju začudeno pogledalo.

In obstala sva ob grobu še dolgo. Jaz sem opazoval samo njene lepe oči, tisti nedolžni obraz in šele tedaj ko je stala tako blizu mene, da sem skoro čutil gorkoto njenega telesa sem spoznal in sem se zavedel kaj me je vedno vleklo k njej . . . In ko je ugasnila zadnja svečica in sva ostala na pokopališču že čisto sama, sem se nagnil k njej in jo prijel za roke.

— „Ničesar drugega vas ne prosim, samo vaše naklonjenosti in vašega prijateljstva želim in srečen sem!“

Pogledala me je prvi hip začudeno, nato pa je pustila, da sem ji nagnil glavo nazaj in jo poljubil iskreno v drobne, drhteče ustnice.

„In vi me sodite napačno —“

„Ne! Zakaj?“ me je prekinila — „Vem, da ste dober človek in da nimate zlobnih misli. Toda vse je prišlo tako hitro . . .“

„Nič zato, ah vendar vas ljubim, kot da sem se leta in leta boril za vašo ljubezen!“

„In koliko časa me boste ljubili?“

„Moj bog, ne razumem vas, kako to mislite?“

„Mislim“, je dejala tiho — „da se morda prav tako kmalu ohladite kot ste se ogreli —“

„Nikoli, nikoli! Prisegam vam!“

„Dobro,“ se je nasmehnila in se sklonila nad venec, ki je ležal na grobu. „Tu imate v znak moje naklonjenosti in hvaležnosti to belo astro: denite jo v knjigo in jo posušite. Kadar me ne boste ljubili več, mi jo pošljite nazaj in stem bom vedela, da moram pozabiti vse.“

Vzel sem belo astro in roka se mi je tresla.

„Ne, ne! To se ne zgodi nikoli! Hranil jo bom kot drag talisman in če me tudi pozabite vi, jaz vas ne bom sovražil — nikoli vam ne vrnem te bele astre!“

Zahvalila se mi je s pogledom in mi ponudila ustnice, da sem jih poljubil.

Po grobovih so ugašale svečice, tupatam je še plapolal kak

plamenček kot svetla kresnica in svečan vonj je bil razlit čez vse kokopališče.

Z roko v roki sva se napotila počasi proti domu.

Takoj drugo jutro je odpovedala gospodinji stanovanje in se preselila v lično sobico, uravnala je življenje udobno kakor je pač hotela, ker v tisti bedi je nisem mogel pustiti. Denarja sem imel dovolj in lahko sem jo podpiral in ako sem videl, da da se veseli te svoje brezskrbne sreče, sem bil srečen tudi jaz in dal bi zánjo vse do zadnjega vinarja, ker ljubil sem jo resnično, kot se le zamore ljubiti . . . Lepi so bili tisti večeri, ki sva jih preživela skupaj . . . Kaj bi dal, ko bi jih doživel še enkrat in v tej svoji sreči in ljubezni sva okinčala materin grob tudi lansko leto na ta praznik, ko sva ravno obhajala obletnico najine ljubezni. Čezinčez je bil posajen z belimi astrami, niti košček črne zemlje se ni videlo izmed cvetja, a letos — ne vem kako bo okrašen. Ona je postala hladna, dolgo je že odkar sva govorila zadnjič, umika se mi bogve zakaj, a astro, ki je hranim — ji še nisem vrnil. Tudi podpiram jo še vedno, letos študira zadnje leto, no, kmalu me bo lahko popolnoma pogrešala. A danes, glej, je praznik Vseh svetnikov in namenil sem se, da grem na pokopališče in obiščem tisti grob. Danes še pojdem, potem me samo še poneso, a enkrat še hočem videti kraj, kjer mi je obljubila svojo zvestobo. Zato vidiš, sem te čakal težko, da me spremiš, saj vidiš, da sem slab — jetika, prijatelj, jetika — to je hudič!“

Zaškripal je z zobmi in temna rdečica mu je udarila v suho, osinjelo lice.

„Namenil sem se, da grem, če tudi se mi smeješ mogoče. Toda glej, danes ne verujem ne v prijateljstvo, ne v ljubezen, a spomine ljubim . . . Seveda, sedaj sem bolan, nadložen človek — čemu naj ji bom, prav nič, se ne čudim, da si je izbrala drugega ljubčeka. In če si ga je izbrala je zapustila mene ker morda misli, da sem hotel kupiti njeno ljubezen z denarjem!“

„Toda zakaj mi nisi o tem še nikdar govoril?“ sem ga prekinil. — „Glej, jaz sem mislil, da si bil zaljubljen v Amalijo!“

Čudno so se zasvetile njegove oči in zasmejal se je na vse grlo.

„Razumem te, prijatelj, razumem,“ je dejal in je vstal. — „Toda čemu bi ti pravil — ali si mar ti povedal meni, da se ljubita z Amalijo?“

Molčal sem in sem gledal v tla. On pa je pristopil k meni in me potrepal po rami.

„Resnično ti povem, še danes bo končana ta komedija! Pojdiva!“

Ogrnil je površnik, vzel palico in stopal počasi pred menoj doli po stopnicah.

Zunaj so se že svetile strehe obzarjene od medlega jesenskega solnca, žive so bile ulice, vse je hitelo na pokopališče.

Prijel sem ga pod pazduho in tako sva se uvrstila tudi mi dva med dolgo procesijo.

Prijatelj Fran je molčal vso pot, šele ko sva prišla na pokopališče in zavila proti tistemu kraju, kjer je bil grob čisto ob zidu, se je nasmehnil in je prikimal.

„Vedel sem: vidiš, tudi na materin grob je pozabila, dasi ima dovolj denarja!“

In res je stal tam grob zapuščen in osamljen. ni bilo sveče na njem in ni bilo venca in oboje je preskrbel še tisto dopoludne zopet Fran.

Tako zadovoljen nasmeh mu je igral na ustnicah, ko je prižigal svečice, kot da je najsrečnejši človek na svetu.

„No, in sedaj sem opravil to delo, ko je uredil vse. „Tretjič sem opravljal to delo, prihodnje leto bo treba ozaljšati moj grob. Ti vem, da se me spomniš — zasadi na grob belo astro in da ne pozabiš kakšno cvetljico sem želel, ti dam eno za vzorec.“

Pri tem je posegel v notranji žep in mi podal iz črnikaste knjižice suho, belo astro.

„To je vendar spomin od nje!“ sem se začudil.

„No, da!“ je prikimal — „jaz je ne zabim, tebi pa bo mogoče draga, saj mi jo je dala pred dvema leti ob tem grobu — Amalija.“

Prijel sem se za čelo in sem zbežal iz pokopališča. Bežal sem vse križem po ulicah, bežal v park, bežal v les, a vse povsod se mi je zdelo, da se stegajo po meni suhe prijateljeve roke . . . Čudne kletve so vršale po zraku in jaz sem prosil milosti in odpušcanje vse, ki so praznovali tisto noč svoj — god.

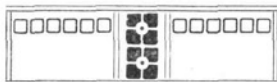

KSENIJ VERIN:

JESENSKA.

Dokler so v življenje moje
tvoje svetile oči,
so z menoj hodili upi,
moji bili sladki sni

A odkar jesen je mimo
najine ljubezni šla
se je vkradla tiha žalost
v tajne mojega srca

KUMA KATA.

K mojemu soprogu prihaja vsak teden dvakrat kuma Kata iz Odre. Kuma Kata je stara že čez petdeset let ali še vedno je gibčna, zgovorna in vesela. Nosi se po „seljačko“, t. j. hodi v belini, kakor vsi kmetje ragrebške okolice. Vedno je čista in še nikoli jo nisem videla zamazano in zanemarjeno. Zgovori se prav rada in vselej se pred in po ordinaciji zastavi malo v kuhinji in potoži svoje jade in skrbi.

„Ej, mila moja gospa, če bi vedeli, kako je zašuštelo po vasi, ko sem rekla, da se pojdem zdravit k vašemu možu.“

„Pa zakaj bi hodila, kuma Kata, stara si že, kaj treba tebi doktorja, so mi pravili. Sirotinja si, kaj boš nosila krajcarje v Zagreb, ko še za sol nimaš včasih.“

„Jaz pa sem jim rekla: moja glava moj svet. Kar se mi zdi pametno, to naredim. Tako delam že od mladosti.“

„Ej, so mi odgovarjali. Če imaš trahom*) ga imaš. Rešil te ne bo nihče. Siromaku ni da bi se branil takega križa. Kakšne hitre bolezni se še reši siromaščina, s tako nadlogo pa, ki traja mesece in leta se ubog človek ne bo poslovil nikoli. Ne zdržiš, povemo ti naprej. Bogatin še utrpi tiste krone in čas za zdravljenje, revež ne more.“

„Vsa vas mi je to govorila. Ampak jaz se ne dam od ljudij. Res sem sirota, sem rekla, ampak težko je beračiti z zdravimi rokami. Pa so spet začeli, da sem stara. K peči naj sedem in smrti naj čakam, so svetovali. Tri hčere sem pomožila, sama sva z možem na bajtici. Ali tudi on je star in nadložen. Uboštvo je, veliko uboštvo na naši bajti. Vrt in dve njivici, to ni nič. Rok treba, delati treba, saj so res te moje roke žnejeve zelo, ali še bodo, še bodo delale. Brez oči pa tudi roke niso za nič. Tako je, to vsak ve. In zdrave roke prekrizati, to je težko. In hudo je in ne bi se smelo prav za prav.“

„Res je, da sem stara. S petnajstimi leti sem se možila in res sami se mi zdi, da sem dolgo na svetu. Ali to sem rekla na vasi: stara ženska sem, vem da sem stara. V treh tednih me lahko pokopate. Pripeti se. Ali znalo bi se narediti, da bom živela še dvajset let. Dvajset let to ni kratka doba. In naj slepa okoli tavam, kaj? Sedim brez dela pri zdravju in beračim pri zdravju?! In pa, stara sem, res, ali tudi star človek rad še kaj vidi; kdaj je spomlad in kdaj jesen; kako je pri nas na vasi in kako v Zagrebu. Mene veseli, da kaj vidim in pogledam.“

„Tako sem dejala. Še spomladi sem mislila, da bo treba z očmi kaj storiti. Nasadila sem nalašč paz jajc več. In povsod

*) Trahom je egiptovska očna bolezen, ki je na Hrvaškem zelo razširjena, zelo nevarna je, nalezjiva in mnogo jih oslepi od nje, ker se ne zdravijo.

sem kaj uščipnila, malo graha, fižolčka, salate. In na trg sem nosila v Zagreb. Oči so mi solzile in sem spoznala, da bo treba k doktorju, da ne bo prekasno. Vsaka stvar ima svoj čas, tudi bolezen. Čeпустиš žito predolgo na njivi, ne boš imel kaj mlatiti in če bolezen zanemariš, kaj ne? — vzgnezdi se, pogubi te.“

„Sem rekla, da pojdem k „špecialist“ (špecialist), k takemu doktorju, ki je samo za oči. In vidite tudi zato so me izsmehovali. Da moram imeti seveda nekaj posebnega, da si vedno kaj izmišljam, da sem ena tistih žensk, katerim se na stara kolena „naredi“ v glavi. Ali kaj mi bodo govorili! Če sem hotela opanke za na njivo, šla sem k opančarju Stevici. Stevica naredi opanke vsaj za dve zimi v največje blato. Ali lepe niso, res ne. Zaradi lepote smo hodili k Jakovu. Tudi mojim hčeram je delal Jakov opanke dokler so dekletovale; zdaj jim dela Stevice. No in tako je povsod. Enega doktorja vesele oči bolj, drugi je za jetiko dober.

„Tako sem prišla k vašemu možu. Vsa čast, gospa, poštenega in modrega moža imate. Mlad je ampak je učen. Pameten in pošten. Nič ne gleda, če prideš k njemu v opankah ali v čevljih, na bosu ali v kočiji; enako zdravi. To vidim, truda si da s človekom in revežom.

„In no, takoj prvič je rekel; operirali bomo, nekake grčice bomo ostrugali proč. In potem bomo zdravili in dolgo bo trajalo, ampak če me bodete ubogali, bo vse dobro in oči bodo, kakor nove. Ej, malo me je vseeno zaskrbelo. Nož je nož; še živina se ga boji, kaj se ga ne bi krsčena duša“

„Ali bom izdržala? sem vprašala. Nisem več od mladih in rada me spreleti slabost. No in je dejal vaš mož, da ne bo hudega. Malo krvi bo, bolečin pa skoro nič, samo batí se ni treba. Par dni bo treba imeti zavezane oči in če hočem oba očesa nankrat mora nekdo z menoj v Zagreb k njemu, da me bo vodil nazaj. Pa sem rekla, da bom prišla v soboto s Učerjo. S tisto, ki ima samo enega fanfa. Velik je že in v šolo hodi in celo v Ameriko že piše Petranovi snahi, ki ima moža tam.“

„Hčeri se tisto soboto nekako ni dalo v Zagreb, ampak jaz sem ji rekla, da sem ji zadosti storila dobrega. Ko je bila še majhna in potem ko se je že omožila, koga je imela v kaki stiski? Mene vselej! Mati je mati, kaj ne? No in je šla z menoj in doktor, vaš mož, mi je ostrgal tiste gobice znotraj na trepavnicí. Bolelo ni dosti, ampak zavezal me je, kakor slepca. Hči me je vodila za roko po stopnicah in po cesti. Tri ure sve hodile domov a drugače pridem za poldrugo uro. Posadili so me k oknu in na vrt so me peljali in štiri dni je bila sama tema okoli mene. Vse je prav, kar človek skuši. Zdaj vem, kako je slepemu, sem rekla in če bo treba pojdem k doktorju po kolenih.“

„Potem mi je dal vaš mož črne očale. Ej, ali so se mi zasmejali, ko sem prišla domov v našo vas. Otroci so se mi plašili, babe pa so prerokovale, da se bo nesrečno končalo z mojimi očmi. Celó naš občinski stražnik Stivičev Mate se je smejal

in me vprašal, če že lahko v solnce gledam. To je tisti, ki zdaj tudi sem hodi. V Ameriki je bil. Njegovi so se delili. Bogata zadruga je bila, pa so se šli delit in potem je bila sama beračija. Vsak je malo dobil, bajtice so si postavljali in za jesti že ni bilo nič. Mate je šel v Ameriko. Prinesel je toliko, da si je hlevček postavil in kravico kupil. Bušica je to, ne krava. Sreča, da nima otrok. Bolezen na očeh je prinesel s seboj, ta se ga še zdaj drži, tisti tolarji američanski pa so kdo ve kje že. Samo siromaštvo ga je, reveža. Res je dobil zdaj službico pri občini, ampak malo je tega, malo. Očeta ima betežnega, težko se živi. Sploh je cela naša vas ena bokšija, ena velika bokšija, samo siromaštvo v vsaki hiši in v vsaki bajti.

„Vidite ta Mate se je tudi smejal in posmehoval. Ej kuma, ej kumice Kata, botra ljuba, kaj ste se zmislili! Kakor baronovka hodite k doktorju kar dvakrat na teden. Nima vsak denarja za postavljanje, kakor vi.

„Ej, Mate dragi, sem rekla jaz nazaj, žal ti bo. Enkrat boš le videl, da je moja pamet boljša, ko tvoja. Lep si, mlad si, junak si. ampak brez oči nisi nič. Denar se že še nekako zasluži, oči pa ne rastejo več. In je razmišljal o tem dolgo. Vedno manj so se mi smejali v vasi. Mate me je vstavil nekoč: „Kaj ko bi še mene vzeli s seboj, kuma? Poskusil bom, morda bi se le dalo kaj stvoriti. Vidim, samo od sebe neče biti boljše. Vedno mi solzijo oči, peče me nekaj in človeka je strah, da se ne bi iscedilo počasi celo oko.

„Zdaj hodi tudi on. Že dva mesca hodim sem in kmalu ne bo treba več. Kar čutim, kako mi je bolje. In vaš mož me hvali, da ubogam. Lahko je ubogati, če pa vem, da mi bo v korist. Mate je še le začel in žal mu je, da ni tako daleč, ko jaz. To ima, zdaj se mi nič več ne posmehuje.“

„Ej, povem vam gospa, neumen svet je po vaseh. Tifus je pri nas. Na samo mladino gre. Kar po vrsti se vlegne zdaj ta, zdaj drugi. Ne dela nič, ne troši nič, ne je in me pije. Samo leži in leži. Po pet in po šest in po sedem tednov. Ta ozdravi, drug umrje. Tisti, ki so bili bolni, pijejo samo kuhano vodo, kakor je gosposka oznanila pred jaro, zdravi pa ne verjamejo. Imam zdrav žalodec, pravi vsak, ne bo mi škodilo. Pa mu le škodi. Kar nič se ne bojilo ljudje in nič ne dajo na se. Kar nič škoda jim ni zdravja. In siromak, če zdravja nima je berač.“

„Sploh ta mladina! Zdaj so se že začeli oblačiti pri nas po „pisano.“ Pisamo blago ne vdrži nič. Kar spreperi na človeku. In tudi, saj se vidi — grdo je. Me stare smo sijale lan in konoplje in glejte to le kijkljo na meni in srajco in vse — to je staro že trideset let. Kaj se kaj pozna, kaj? Nič se ne pozna, da je oprano že tisočkrat. In to vezenje, to sem vse sama naredila. Zdaj pa mlade nič več ne znajo vezti, kakor smo znale me. Kaj bi tudi. Na pisanem se ne vidi in ne izplača se, ta je takoj v cunjah. Še deset let in cela vas bo pisana, beline še vi-

deti ne bo, tako je svet neumen. Ampak kakšne Hrvatice bodo to! Belina je za nas, to je naše. Tista pisana roba pa je kdo ve od kod, samo oči slepi.“

„No, zdaj moram pa domov. Hiteti bo treba. Pa zdravi ostanite, gospa in ti punčka ubogaj očeta. Jaz ti pravim, roko ima, blagoslovljeno roko! Meni je mreno vzdignil z oči in človek je potreben oči bolj, kakor kruha vsakdanjega.

Naprtila si je jerbas in odšla je z mladini in gibčnimi ko. raki. Njena bela obleka, rdeče vezena na rokavcih in doli ob robu kijklje, sveža in čista se je veselo svetila med temnimi gručami mestnih ljudi.

MIJO MLADJENOVICH:

KO JE AJDA CVELA.

1.

Vzbudi se dan oblačen in meglén:
azur neba zastira megla gosta,
zavita vanje gora je in hosta;
požiga ajde cvetje mrz studen.

Bežijo ure — megle se gubé,
bledo prodira sonce skoz zastore,
in vstajajo iz megle hoste. gore,
planjave nebne se vedré, jasné.

In vedno lepše krona se blišči
neba vladarju — njeni žarki zlati
razlivajo po griču se in trati.

Iz hudih sanj se ajda prebudi,
in cvetje v luči greje se ognjeni,
kar še uničil ni ga mrz strupeni.

2.

Življenja mi je vstal jesenski dan:
zastirta bila je nebesna plan,
zastonj sem se oziral po vedrini,
želel ogreti v solčni se toplini.

Megle gubijo se — prišla si ti,
milina tvojih sije mi oči,
prižgala luč si novega mi dneva
prikazen rajska, žena ti kraljeva!

In vedno bolj svetel je novi dan,
od tvoje lepe ljubavi prižgan,
ognjena vedno bolj toplina tvoja.

V toplini tej se greje duša moja.
Kar nežnih cvetov mrz uničil ni,
v ljubezni tvoji grejejo se vsi.

3.

Ko nama je ljubav srce razgrela,
ko švignil vanje žarek je ognjen,
na hribu že je hosta rumenela,
po travniku je stopala jesen.

A toplo že je solčna luč žarela,
in cvet in plod je grela dragocen:
cvetela ajda je in je zorela,
sem z njive vonj prihajal je meden.

Zavel je sever — pal na ajdo mrz!
Čez noč je pal — in zjutraj porosila
solzá bi koščeni kmetov je obraz.

Ljubezni cvetje čuvam jaz skrban.
Solzá bi grenka lice mi zmocila,
da cvet uvene, od strasti požgan!

TONEJ SELJAN:

DRVARJEVO PRIPOVEDOVANJE.

Na Koroškem je bilo v Lavantinski dolini. Ej, to je tam lesa. To so gozdi.

Delali smo tam nekemu grafu hlode. Šest nas je bilo, pa smo jih naredili tisto leto pet tisoč: Po zimi smo jih pa spravljali po rižah na žago.

Takole na pomlad enkrat je bilo.

Riže smo popravljali. Daleč doli v graju nam jih je razbilo po noči pet štosov in to v najgrši grapi, ravno na mestu kjer so bile izpeljane iz ene strani jarka na drugo stran.

Štirje so popravljali, dva sva jim pa dostavljala riževce iz frate.

Moram pa povedati, da se pri rižah skoraj vsako noč kaj razbije. Pomislite: naj se odkolje le trska od riževca, drugi hlod odbije že več. Samo da je načeto, pa je kmalu vse na vskriž. Stoje sicer stražniki ob rižah celo noč, drug od drugega toliko oddaljeni da si zamorejo s klicem dajati znamenja, a včasih stražnik vsake malenkosti precej ne zapazi, a tudi če zavpije „obvoj“ je stoj, je včasih že več hlodov v koritu, katerih ni moč goče ustaviti.

Za slučaj če se je kaj razbilo smo imeli v frati na gorenjem koncu riž, tik bajte pripravljenih riževcev celo krado.

Bilo je takole zjutraj, ko se rosa še ni posušila in je še precej rado teklo. Midva z Belejevim Francetom sva imela še dosti prijeten posel. Ko sem spravil bruno v riže, sem lepo zadaj vsadil cepin pa sem je spuščal polagoma pred seboj.

Šel sem zopet, po rižah navzgor. Kar se mi zazdi, kot bi nekaj bobnelo; pritisnem cepin na riže in drugi konec k ušesmi. Bum, bum, je grmelo vedno glasneje. Planem iz korita, a že v tistem trenutku je šinil po bliskovo hlod mimo mene takoj za njim drugi, tretji, četrti . . . cela vrsta. Zakričim navzdol: „Varda“ je pazite, a kaj ko bo najbrže že prepozno. Potem pa hitim navzdol.

Ko pridem v grapo — vidim strašno razdejanje. Precejšen del riž čisto razbit, vse nakrižano tramov a mojih tovarišev nikjer.

Zakričim: „Bog pomagaj, kje pa ste?“

Pa se mi oglasi glas pod rižami: „Kaj pa vganjate, za hudiča. Saj bi nas bilo kmalu vse pobilo.“

Bil je Komarjev Mihec. Nekoliko sem si oddahnil ko sem začul njegov glas in vprašal: Kje pa si? Kje pa so še drugi? Ali je kdo ubit?“

„Doli pojdi, tukaj nas je več,“ se oglasi drug glas, a ta glas je bil rahel, bolan.

Pogledam čez riže. Spodaj je Mihec vihal hlačnico Molniku,

a videl sem da onega boli, silno žalosten in nevoljen obraz je delal.

Zraven je sedel Tonej ves krvav po glavi in po rokah in si tiščal ruto na čelo, a Parkov je stal ob tolmunu, čisto moker, da se je voda kar cedila od njega.

Vsi so me gledali tako togotno, kot da bodo vsak hip planili po meni.

„Ali nas mislite pobiti, kali?“ se je oglasil Tonej, ko sem lezel navzdol.

„Nad menoj se nikar ne hudujte, jaz sem hlode tule gori srečal in sem sam komaj ušel. Ne vem kaj jih je sprožilo?“ Kako pa je bilo vendar tu?“

„Kako je bilo?“ je rekel Parkov. „Jaz toliko vem, da je Molnik zavpil, ko so bili hlodi že tu in da sem štrbunknil v vodo. Kaj bi? Vsi smo skočili iz riž, a tu je visoko. — Le Molnika je zagrabilo za nogo in ga sezulo, pa menda ima nogo odbito. Kar smo naredili je pa tudi vse stolčeno. Tonej se je pa na glavo postavil med tistele drva, saj ga vidiš kakšen je.“

Kaj smo hoteli. Naredili smo nosila in natožili Molnika nanje, da bi ga nesli v bajto. Ko ga baš naložimo prihrsti Belejev proti nam, za njim pa neka ženska.

„Kako pa je? Jaz sem koj vedel: Kriste sem rekel, zdaj pa bo hudič. Ali je še živ?“

Ženska je kar sedla na tla in zaihtela: „Oh kaj sem storila. Ali je mrtev?“ „Mrtev ni, ampak nogo ima odbito,“ sem odgovoril jaz.

Tedaj je spet začel Belej: „No vidiš, kaj si storila. In jaz sem ti branil, sem rekel: Nikar. To ni za igračo.“

Jaz sem sedaj šele bolje pogledal žensko. Bila je hribovka, naša sošeda pravzaprav, mlada postavna hči posetnika v naši bližini, s katerim smo se prav dobro razumeli. Toraj ona je posula krado vrh riž pri bajti. Precej sem si domislil, da tega ni storila iz hudobije marveč iz razposajenosti ali morda vsled nepaznosti. Isto je moral imeti v mislih tudi Molnik, zakaj ogoril jo je kar mogoče prijazno in še nasmejal se je nekoliko.

„Julka nič ne jokaj, saj ni nič hudega. Malo me je udarilo, pa temu nisi ti kriva.“

Tedaj je Julka vstala in prišla k nosilom in rekla ihte:

„Nikdar mi ne zamerite. Nisem nalašč tega storila. Meni še na misel ni prišlo, da je nevarno, pa sem nekoliko pomajala en hlod, pa so se kar sami začeli valjati v korito. — Ali te boli Molnik? Veste kaj! kar k nam nesite reveža, saj mu v bajti ne morete s čim pomagati, po bo naš oče šel v Wolfsberg po zdravnika.“

„Res bi bilo najboljšo tako,“ sem ji pritrdil jaz. „Da bi nam že vsaj konja posodil, pa bi od nas kateri šel, če oče ne vtegne.“

„Ženska ni za v goščo,“ je menila Julka. „Malokdaj zaidem, pa bi bilo še takrat bolje če bi ostala doma.“

„Kaj pa si prišla pravzaprav?“ sem jo prašal.

„Oh mati so me nagnali, da sem vam prinesla škaf zelja, ktereга so vam v nedeljo obljubili, vam pa tako naredim.“

„Ni pomagati,“ sem sklenil jaz. „Nesreča gre zmiraj okoli. Veste kaj. Za sedaj spravimo Melnika v bajto, potlej pa grem jaz z Julko, na njem dom, pa bom očeta prašal če gre po zdravnika, drugo se bomo pa že pozneje dogovorili. Tisto pa vsi molčimo, da bi bila Julka kaj kriva nesreče. Nesreča je nesreča. Ona ne počiva.“ – V nedeljo po tistem smo šli v Wolfsberg. Po maši gremo v neko gostilno, kjer smo že tako po navadi ostajali. Bilo je pa notri vse polno Furlanov ki so delali neko cesto v hribe, ne daleč od našega dela. Podjetnik je bil pa neki Ljubljčan, s katerim smo bili znani in je večkrat prišel celo k nam v batjo. Stanoval je tudi v tej gostilni.

Tisto nedeljo je plačeval delavce. Pisarno je imel v prvem nadstropju, pa je postavil mizo na mestovžu vrh stopnic in tam plačeval.

Tam je stala miza polna denarja, na mizi revolver za mizo je pa sedel podjetnik in plačeval. Italjani so se pa vrstili po stopnicah k njemu.

Mi drvarji smo pa sedeli spodaj v veži in smo vse videli.

Kar se začno prepirati. Ne vem kaj jim je prišlo navskriž — eden je začel ravskati nad podjetnikom, pa so kmalu začeli iti od vseh strani na stopnice in proti Ljubljčanu. Mož se je ugovarjal, pa nič, nič . . . vrišč je bil vedno večji.

Še sedaj ga vidim kako je stal vrh stopnic za mizo ves bled in kričal in mahal z roko, pod njim pa glava pri glavi in vse je tiščalo navzgor kot črn oblak.

Že so zrinili mizo raz kraj in prvi cestarji so že bili na vrhu. Podjetnik je menda klečal na mizi, sicer bi ga mi ne bili videli. Tedaj je pogledal proti nam v vežo in milo zakličal: „Fantje!“

Komarjev je rekel: „Ali gremo?“

Na to Tonej: „Samo poskusimo priti na vrh do mize od zadaj mu itak nič ne pomagamo.“

In jaz: „Kričati moramo zraven in zmerjati podjetnika da jih zmotimo.“

Šli smo po stpnicah in rili drug za drugim skozi Lahe in kričali in kleli kar se je dalo. Jaz sem bil prvi na vrhu, srdito sem mahal z rokami pred podjetnikom in kričal: „Čakaj lump, da bomo enkrat vsi na vrhu, ti bomo že pomagali.“

Oni je precej razumel in kričal nad mano: „Jutri pridite, če imate z menoj kaj opraviti. Saj vidite da danes ne vtegnem. Jutri, jutri.“

Jaz sem naredil poteg sebe prostor za tovariša, oni spet za drugega in kmalu je stalo nas pet pred mizo.

Podjetnik pa je klečal pred nami na mizi z revoljevem v roki in kričal: „Stran, če ne bom streljal. Jutri, jutri.“

Jaz pogledam okrog sebe; vsi smo stali po vrsti pred mizo; vsak je vjel moj pogled, zakričim: „Ne jutri, sedaj! Obrnimo se!“

Kot strela smo se obrnili in hipoma navalili s svojimi telesi na Italijane. S pestmi smo jih suvali od sebe.

Grozovit polom je nastal na stopnjicah. Italijani so padali vznak, drugi spet na nje.

Podjetnik nam je pomolil par kovanih palic in sam hitro spravil denar na varno.

A tudi Italijani so se k malu zavedli. Kmalu so imeli v rokah nože in drugo orožje.

Slaba bi nam pela, da nam ni prišla pravočasno pomoč.

Med vežnimi vrati se je pojavil gostilničar in trije orožniki.

„Stojte!“ je zagrmel stražmojster. „Sicer bomo streljali.“

Kot bi bil spustil zatvornico, je vse utihnilo.

Podjetnik in mi smo bili rešeni. Mož ni vedel kako bi nam bil skazal svojo hvaležnost. Pili in jedli smo tisto popoldne vse na njegove stroške.

KINEŠKI PREGOVORI.

Denar je dober hlapec ali slab gospod.

Kdor dolg dela, da bi zidal, zida, da bo prodal.

Tudi v glavnem mestu srečamo kmete.

Kdor zmanjšuje svoje potrebe, se obogatuje.

Tudi pastir, ki goni vole, izleda v pristojni obleki pristojno.

Marsikdo hodi v cunjah, ali srce ima iz žameta.

PLEVEL IN PTICE.

Kako koristne so ptice sadjereji in vinogradarstvu, kmetu in človeku sploh, ker pokončajo tisoče gosenc, hroščev, muh in drugih raznih škodljivih mrčesov, ve dandanes že vsak. Manj znano je, da ptice uničijo tudi neštevilno zarodkov plevela, ljulike, osata in drugih nepotrebnih zelišč, ki se vsakemu poljedelcu v jezo in škodo, šopirijo po vrtovih, njivah in travnikih. V jeseni, ko so polja že pospravljena, žito že požeto, ko so njive puste in prazne, takrat se hranijo ptice s semeni plevela in uničijo na ta način na milijone zarodkov tega škodljivega nebodigatreba. Posebno priden je lišček (štigljic), pa tudi penkica (čizek, cajlec), ščinkovec, konopljičica, sternad, škerjanec in kalin so kmetu izvrstne plevice. Moral bi jim biti hvaležen in prepovedati vaškim paglavcem, da jih love na ličmanice in pasti ali pa da jim kvarijo gnezda spomladi. Ptice nas razveseljuje s svojim veselim petjem, zraven pa človeku tudi mnogo koristijo.

JOŽE NAMREČ:

KAKO JE GOSPOD JEŽ VEČERJAL?

V našem kraju živi ugledna rodbina Kos. Oče te rodbine bi bil dovolj premožen, da mu ni njevova boljša polovica rodila mnogo dece. Najhuje je bilo pa še to, da je bil samo en deček in še ta je umrl v zgodnji mladosti. Ostalo je njima še sedem hčera. Že samo to znači siromaštvo; tudi v slučaju, da je oče gospodar in posestnik dveh velikih hiš. Pa kaj je to dve hiši, če je pa sedem hčera!

Dote torej ni bilo! Tudi hčerke niso bile lepe, bile so pač lepo in skrbno vzgojene. Če mina dandanes gospodična dote ali pa da ni lepa, ne bode kmalu snubača v njeno hišo. Pa kar ni zmožeg gospod soprog in lepota deklet, to je znala popraviti njegova soproga gospa mama. Gospa Kosova je bila na glasu dobre kuharice. Njena vešča roka je znala pripraviti prav fino jed. Kdor je le enkrat pri njej večerjal, da ni imel nobene druge večje želje, nego čim preje priti zopet k njej na večerjo. Po večerji se je razvila prav animirana domača zabava. In take zabave so se vrstile toliko časa, da je postal takemu mlademu gospodu edini ideal: ostati vedno v tej rodbini, kjer se tako dobro in fino je. Želodec je telegrafiral srcu in ta se je kaj rad pokoril temu telegramu, da je imela ena gospodična Kos soproga. V doglednem času se je na ta način omožilo pet hčera.

Med mladimi gospodi, ki so posečali obitelj Kosovo, se je pojavil naenkrat fin gospod, srednje postave, zdravega lica in vesele narave. Bil je gospod Jež.

Pri hiši so bile še dve moža željne gospodične. Ti dve sta mirno čakale, saj sta znale, da jima preskrbi materina vešča roka kandidata za zakon. In nista se varale. Hvala bogu, pri nas je dosti mladih gospodov, ki umevajo spoštovati dobro večerjo.

Gospod Jež je bil upeljan po nekem svojem prijatelju v Kosovo rodbino. Bil je vedno vesel, zabaven in — lačen dečko. Zabaval je gospodične tako, da ni edna mogla reči, da njej dvori. Obe sta čakale in čakale toda vse zaman. Gospod Jež je pridno hodil k njim večerjat in se ni hotel nikdar izraziti, za katero se je odločilo njegovo srce.

Večerje so se vrstile ena za drugo, vse vedno finejše. Gospodične in mama so pač mogle samo to konstatirati, da ima gospod Jež v resnici dober želodec, da rad in mnogo je. Da bi pa govoril o ženitvi, tega pa niti v najmanjši besedici ni nikdar omenil pri vsej svoji zgovornosti. Kakor da ne bi bilo zveze med želodcem in srcem! . . .

Nekega večera, bila je ravno pedeseta večerja, katero je spravil gospod Jež pod svojo streho pri Kosovih, se je odločil gospod Kos, da opomni mladega prijatelja, kako bi bilo lepo,

da se pri pedeseti večerji praznuje zaroko. Po večerji pozove mladega gospoda v salon in mu reče:

„Vidim, da vi jako radi zahajate v našo hišo.“

„Zelo rad.“

„Nam ste se tudi zelo priljubili.“

„To me vsekakor osrečuje.“

„Torej z eno besedo; ste náš! Zdi se mi pa, da se ne upate s pravo besedo na dan. Hočem vam vso stvar olajšati. Niso li moje kćerke vse hvale vredne?“

„Vsa čast jim.“

„Vsaka kuha kakor mati.“

„Bodo gotovo izvrstne gospodinje.“

„Jaz? Toda oprostite, jaz vse kaj drugega nameravam.“

„Kako to?!“

„Nameravam gospodične omožiti. Iščem za nju primerne partije.“

„Kaj — vi? . . .“

„Sem, kakor vam je znano, privatni uradnik, in razvem tega še zastopnik nekega dunajškega ženitvenega društva.“

„A, tako?“ reče gospod Kos. Potem torej do svidenja! Jutri bomo o tem se še pogovorili.

Drugi dan pride gospod Jež v svoj urad. Bil je zelo dobre volje. Ni se bal, da bode gospod Kos poslal mu priče, ker se je naposled tako izvrstno izrezal iz afere, da mu nihče ne more ničesar očitati. Edino to ga je žalostilo, da ne bode odsedaj za naprej nič več tako dobro in poceni večerjal.

Okoli 11. ure se odpro vrata in notri stopi gospod Kos. Gospod Jež se ga je za hip ustrašil, ker pa je gospod Kos zelo prijazno pozdravil, se je takoj pomiril.

„No mladi prijatelj, kako ste kaj odločili za mojo hćerko? Katero bomo preje omožili?“

Gospod Jež je nekaj časa molčal potem pa začel razlagati, da bi morala biti Elza bolj vitka in druga bi morala biti blondinka, ker ravno sedaj išče njegov zavod dve gospodične za dva državna uradnika.

„No, dobro, reče gospod Kos, kar se tiče mojih hćera pustiva pri miru; obe ostaneta doma. Vaš zavod mi ima izplačati za vaših pedeset večerij 600 kron. Za tako dober zavod, kakor je ravno vaš, ni to mnogo.“

„Toda oprostite, to vendar nikakor ne gre.“

„Nič za to, gre ali ne gre! Obrnem se na ravnateljja, s katerim se poznam in mu natanko to razložim in on vam bode dal pred plačilo, da plačate 600 kron.“

„Ali gospod Kos, tega vendar ne storite. Vso zadevo že jaz sam sporočim in uredim.“

„Tudi dobro! Vi pa podpišite takoj menico za 500 kron!“

Gospod Jež je z znojnimi kapljami na čelu podpisal veliko menico. Gospod Kos pa se je od njega, spravljajoč menico v listnico, prav uljudno poslovil:

„Sedaj vidite, gospod Jež, da niso večerje pri meni tako drage. Izvolite še na drugih pedeset?“

Dr. ČENĚK ZIBRT:

Julep.

V prejšnjem članku sem na kratko omenil zakaj sem bil pozvan, sta bi nasvetoval kak starodaven naziv. Izbral sem ime staročeške osvežujoče pijače sadnega soka — Julep, ime, ki prvotno pomeni zdravilno pijačo. Ottov besednjak XIII. 657. razlaga: „Julap, lat. julapium, iz perščine, julep, starodavni način pripravljena zdravil pod. sirupom . . . Na Angleškem in v Ameriki je julep pijača iz poprove mete, ananasa in pod., priljubljena hladilna pijača.“ Ne nameram na široko pisati o zgodovini julepa, o njega izdelovanju med izhodnimi narodi, od njega razširjanju od arabskih zdravnikov v srednjem veku itd. O tem nas poučujejo posebni strokornaški spisi.*)

Predbacivanje, da to ime ni znano, da je neudomačeno, je ovrženo z nebroj dokazi v staročeških besednjakih, ki vedno uvrščajo „julep“, kot osvežujočo pijačo, med zdravila. Veleslavin omenja v XVI. stoletju na pr.: „Julep, julapium, julapion. Delikatose, konfektj.“**) Po Veleslavinu ponavljajo isto drugi pisalci slovarjev. Se v XVIII. stoletju kroži naziv julep v češkem jeziku kot znana beseda. Janez Karol Rohn l. 1765 piše: „Julep, sadni napoj. Julepus, julebum, julepum, ein Julep, oder süßes Fränklein. Julep iz kuten.***) Rohn pripoveduje jasno, da so si stari Čehi prešali sladki julep iz sadja, najrajši iz kuten. Na začetku XIX. stoletja pozna dobro julep Slovak Jurij Palkovič l. 1820: „Sladki napoj, julep, julep iz kuten.†) Torej po tem jasno, akoravno staročeški Gebauerjev slovar ni navedel te besede kot staročeško, znano in razširjeno ime.

Kaj je bila podlaga staročeškemu julepu? Na to jasno odgovarja cela vrsta zdravniških rokopisov od XV. do XVIII. stoletja. Na pr. rokopis v knjižnici muzeja kraljestva Češke-

*) Herman Peters, Aus pharmazeutischer Vorzeit in Bild und Wort. 2. Auflage, Berlin, 1891; Dr. Edmund von Lippmann, Geschichte des Zuckers, seiner Darstellung und Verwandlung, seit ältesten Zeiten bis zum Beginne der Rübenzuckerfabrikation, Ein Beitrag zur Kulturgeschichte, Leipzig, 1890.

**) Nomenclator quadrilinguis boemico-latino-graeco-germanicus, Praegae, 1598 str. 395.

***) Nomenclator, t. j.: Jmenovatelj v treh jeziki, II. del, v Pragi, 1765 str. 395.

†) Böhmisch-deutsch-lateinisches Wörterbuch, I. Prag, 1820, str. 466.

ga, sign. III. H. 35., imenovan Luč apatikarjev, ima v začetku: „Matija iz Matja, blagorodnemu gospodu, gospodu Ladislavu iz Wartmberka pokorno udani sluga pozdravlja. Dal si mi nalogo, blagorodni gospod, da bi knjižice Mojstra Quirika iz Auguste, ki se imenuje Luč apatikarjev, preložil v naš češki jezik. V svesti si tvoje velike naklonjenosti in ljubezni, sem tvoji želji, tebi na ljubo da ravno zelo težko, vse drugo odložil. Zavzel sem se za to in sem skušal, da bi mogel to pripraviti uporabno . . .“ Med drugim poučuje Matija iz Matja, kako se prideljujejo julepi iz sadja, cvetov ni pod. Na pr.: „Rožni julep, prijeten za ugašanje žeje v hudi mrzlici in za ugašanje prevelike vročine pri njej . . .“

Razven jabolčnega, hruškovega, višnjovega, kutnega, breskovega julepa itd, so se najbolj priljubili julepi iz rož in iz vijolic.

Navodila za obvarovanje zdravja, takozvani regimenti zdravja, praviloma priporočajo proti mrzlici in za ugašanje žeje, sadne in cvetlične julepe.*) Lekarniške cene začetkom XVI. stoletja tudi praviloma navajajo med zdravili in s cenami julepe na pr. l. 1737: „Julep iz rož, Rosenjulep 3 kr. Iz vijolic 3 kr.“**)

Vsi staročeški herbarji (knjiga zeljišč) priporočajo julepe bolnikom za zdravje, in zdravim za ugašanje žeje. Na pr. slavni zdravnik Adam Huber iz Rýsnpacha priporoča leta 1595 julep iz vijolic.

Ravno tako priporočajo julepe rokopisne zbirke navodil za zdravljenje in pripravljanje kuhinjskih delikates, konfekt, sirupov in lektvarjev: „Julep iz rož in julep iz vijolic.“

V novočeško nazivoslovje torej nikakor ne uvajamo novo skovano in izmišljeno besedo. Oživiljeni in na novo vzbujeni naziv julep, katerega si je skrbna Vydrova trdka izbrala izmed vrsto vloženih predlogov in katerega sem z nedvomljivimi dokazi podprl, se izborno prilega novemu izdelku Vydrove tovarne. Resnica, to je beseda prvotno tujega izvora, udomačila pa se je med našimi predniki tako, da celo knjige, pisane za ljudstvo, imenujejo navadno pijačo in sadno ter cvetlično vkuho — julep. In kako torej, naj se imenoma in stvarno vživeli Vydrovi julep enako priljubi in naj bo ravno taka delikatesa in tako osvežilo, kot staročeški julep!

*) Hynek Krabice iz Vajtmilla, Temeljni in popolni regiment, ali navodilo, kako ima vsak človek skrbeti za svoje zdravje, v Starem Mestu Praškem.

**) Dispensatorium meico-pharmaceuticum Pragense, Vetero-Pragae, 1731, str. 32. (Določena cena vseh zdravil.)

Vedno nobel.

Ona: „Poslušaj, Artur, naj se li v družbi zelo glasno zabavamo, ali naj molčimo?“

On: „Hm, počakaj! No že imam to: Govoriti je srebro, molčati pa zlato. Torej bodedo molčali, zlato je noblejši...“

Zavistna.

Dama: „Oh, kako zavidam te bele labute, ko zamorejo svoja telesa namakati v srebrno jasni vodi.“

Vrle deželan: „Saj vi gospica, bi se gotovo prav kmalu naveličali, držati noge celi dan v vodi.“

Dober izgovor.

Oče: „O ti presneti ‚kerle‘, Zopet si prinesel v tvojem spričevalu samo petice.“

Sin: Tatek to pa že ni mogoče, gotovo pa se naš učitelj jezi kaj na Vas...“

Kako se to vzame.

Boter: „Tak, kaj praviš k temu botra, da je stara Čubalica že rajna?“

Botra: „E, no, nekteri ima že takšno srečo.“

86. Številna uganka.

Anica Omejševa na Primorskem.

Od naslednjih 36 števil naj se jih 18 tako prečrta, dabo znašala svota ostalih 18 številk „100“. Vsaka številka 4, 9, 8, naj bo vsaj enkrat prečrtana in vsaka naj vsaj enkrat ostane. Kolikokrat se mora črtati vsaka številka?

4	4	4	4	4	4
4	9	9	9	9	4
4	9	8	8	9	4
4	9	8	8	9	4
4	9	9	9	9	4
4	4	4	4	4	4

87. Uganka.

Evid Preinfalk, Litija.

a	a	a	a	a	a	č	č	d
d	e	e	e	e	e	e	e	e
e	i	i	i	i	i	i	i	i
i	j	j	j	j	j	k	k	k
k	k	k	k	l	l	l	l	l
l	m	m	m	n	n	o	o	o
o	o	o	o	p	p	p	p	p
p	r	r	r	r	s	s	t	t

Širša gornja vodoravna in prva navpična vrsta da ime slov. časopisa. Ravno tako zadnja navpična in dolnja vodoravna črta. Prve tri črke (druge in do šeste vrste) dajo nasprotno ime, kot zadnje tri.

88. Uganka.

Vekoslav Burja, Ljubljana.

c	h	j	a	f	t	s		
e	o	a	l	c				
e	o	c	r	b				
e	e	c	c	d	l	v		
a	a	e	c	k	n	š	t	r
a	o	o	n	g	r	t		
a	d	š	r	s				
e	o	t	g	j				
a	a	i	r	n	r	z		

Po sredi navzdol in počez naj se čita ime slov. pisatelja.

89. Demant.

Vekoslav Burja, Ljubljana.

a	a	a	a	a		
c	d	d	e	e		
e	i	j	j	k	l	l
n	n	o	o	o	o	o
r	r	r	r	r	r	r
t	t	t	t	t	t	t

90. Vizitnica.

Lujo iz Hudega.

Ivan Zdrk

V imenu je skrit poklic osebe.

91. Demant.

Marija Lopar, Maribor.

			a			
		c	d	e		
	i	i	k	k	m	
m	n	n	o	o	o	o
	r	s	s	š	t	
		t	v	v		
			v			

žival
hrib
mesec
časopis
posoda

92. Šaljivo vprašanje.

Svitozara, Ljubljana.

Kdaj je dijak najbolj vesel, če ga profesorji ignorirajo?

— *gostilni*

93. Uganka.

Franja Kozjek, Vače.

Ime moje ni nezgoda,
k joku pa le dam povoda;
črko eno nekoliko popravi
živalica pridna se ti predstavi.

čebula
čebela

oo

Rešitev ugank v 10. številu.

78. Rafael, koran, mak, lonec, papir, r, e, pešec, drevo, puran, Ka-jetan, Francoz: Fran Prešeren. 79. Adam, dama. 80. Dvakrat da kdor hitro da. 81. Častnik, časniki, čas. 82. Zdrava duša v zdravem telesu. 83. Oba bi rada zadela. 84. Jure, pure. 85. Mostar.

oo

Naročila, reklamacije, pritožbe, rešitve ugank i. t. d. naj se pošiljajo na Vy-drovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek, Zagreb, liica 20.

Pisma z brez podpisov grede naravnost v koš. Nezadostno fran-kirana pisma ne sprejemam.

oo

VSEBINA: R. ROMANOV: Jjubica. — IVAN WASTL: Noč v koči Andrejca Ožgana. — IVAN ŠTUKELJ: Za očetom. — JOSIP PREMK: Na vseh mrtvih dan. — KSENIJ VERIN: Jesenska. — ŽOFKA KVEDER JELOVŠEK: Kuma kata. — MIJO MLADJENOVIC: Ko je ajda cvela. — TONEJ SELJAN: Drvarjevo pripovedovanje. — Kineški pregovori. — Plevel in ptice. — JOŽE NAMREČ: Kako je gospod jež večerjal? — Dr. ČENĚK ZIBRT: Julep. — Smešnice. — Uganke.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII
Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova 22.

Vydov Julep.

Pod nazivom „Julep“ smo uvedli iztisnjene sadne soke, ki imajo biti abstinentom alkoholnih pijač kot nadomestilo za pivo in vino. V tej dobi, v kateri se odreka pijačam, ki vsebnjejo alkohol, je Julep moderni izdelek. Že lansko leto, ko smo začeli izdelovati jabolčni sok (Jablus) smo se prepričali, da nadkriljuje razum slabo navado uživati alkoholne pijače tudi tam, kjer je proti njim principijelni odpor, naj bodo že vzroki kakoršnikoli. Razven sveže vode in limonade ni bilo nadomestila. Govori se in je tudi resnica, da je sadje dar božji. Je zdravo in izborno učinkuje pri prebavljanju. Istotako učinkujejo tudi sadni soki in razven tega služijo za ugašanje žeje.

Julep se pripravlja zelo enostavno. Jabolka, višnje, robidnice (ostružnice), borovnice in grozdje se stisnejo, popolnoma čisti sok se polni v steklenice, na to se pasterizira, da ne zavre — to je vse. Seveda samo v principu. Vzburiti bi mogli domnevanje, da to ni nikaka umetnost. Tovarniški izdelki pa zahtevajo skrbnejše ravnanje, če hočemo izdelovati pijače prijetnega ukusa in prijetne zunanosti. In sicer je to v prvi vrsti stiskanje sadja, ki traja celo leto, ker se isto ravna po sadju, v katerem času je zrelo, kajti stiskanje se ne sme zavleči čez čas obiranja. Pri prvi priložnosti se hočemo o izdelku Julepa obširnejše baviti in priložiti tudi slike.

V prvi vrsti smo se potrudili izdelovati Julep kot pijačo najboljše kakovosti in ukusa, razven tega smo nastavili tako nizke cene, da moremo računati na veliko odjemanje, kar je v prvi vrsti pogoj za uspeh in nihče nam ne more očitati, da to ni tako. —

Med svojimi gg. odjemalci ne iščemo v prvi vrsti bogataše, katerim bi bil Julep s svojo ceno pristopen. Kdor je enkrat poskusil ve, da si z zauživanjem Julepa v primeri s pivom, mnogo prihrani.

Naš Julep še ni tako drag, zlasti če se ga meša na polovico s studenčnico, sodovo ali mineralno vodo. Treba se je ozirati tudi na druge okolnosti, glavno pač je, da je Julep zdrava pijača. To je pijača za otroke naravnost idealna.

Julep vzdrži shranjen v hladnem prostoru (o ledu niti ne govorimo) če treba nekoliko let in ni se bati, da se pokvari. Kakorhitro se pa odpre in pride z zrakom v dotiko in se, kakoršen je letni čas, skali v 3—5 dneh ter se skisa.

Julep pošiljamo samo po železnici v zabojih po 10, 20 in 50 steklenic. Do zadnje postaje g. naročnika plačamo voznino sami, če se pošlje 50 steklenic. Zaboj sicer računamo, sprejmemo ga pa po isti ceni nazaj ter plačamo za prazne steklenice po 10 vin. Izrecno pa opozarjamo, da steklenica Julepa n pr. jabolčnega ne stane 40 vin., temveč trideset, seveda če se jo vrne. Če računamo na $\frac{1}{2}$ litra ja-

bolčnega Julepa eno steklenico sodove vode za 6 vin., stane liter Julepa 36 vin. in z dovoznimi stroški za vrnjene steklenice, največ 38 vin.

Kaj pravite, ali ni za poskusiti?

1/2 l. steklenica jabolčnega stane	K —40
višnjovega	1·20
borovničovega in robidničnega	—60

O Julepu iz grozdja še danes ne moremo govoriti, ker ni gotovo, da se nam posreči nabaviti si potrebno množino grozdja radi slabe letine in nedozorenja našega sadja.

Poroštvo. Ročimo za to, da je naš Julep čisti izdelek iz omejenega sadja, da nima nikakih primesi in da mu ni bila primešana voda.

Vydrove juhine konzerve.

Ljube gospodinje, prednost naših juhinih konzerv ne morete drugače spoznati, kot z malo poskušnjo. Njih ukus in enostavna uporaba, se ne da preceniti in vrh vsega, prav poceni so. Izdelujemo konzerve za: grahovo, lečno, rezančno, gobovo in rižovo juho. Vse, izvzemši rižove so brez vsake primesi, razven navadnega soljenja, v 5 minutah pripravljene. Prosim, poskusite dopoldne za malo južino ali zvečer pripraviti svojemu možu krožnik juhe iz ene naših konzerv. Če mu ne bo prijala lahko rečemo, da je navajen na razne ponaredbe, ki jih imajo v navadi prenasičeni ljudje.

Škatlja s 25 konzervami vseh vrst za 1 K 50 vin. Naročiti si morete tudi katerekoli vrste, bodisi na porcije, ali skupaj 3/4 kg, kar stane isto toliko in da ravno tako 25 porcij.

Gospodinja, pogledjte v shrambo, če Vam že ni posla „Vydrovka“, tista dobra žitna kava, da bi mogel vzeti s seboj na pošto naročilni list.

Vydrovi šumeči bonboni.

Največ se razproda šumečih bonbonov po leti, v času gorkote in velike žeje. Dasiravno so časovni artikel, jih vendar neprenehoma izdelujemo, da, celo po zimi, ko jih naročajo oni, ki so na nje navajeni. Šumeči bonboni so tudi zdravi, ker preženejo glavobol in služijo kot izvrstna pijača v boleznih spojenih z vročino. Kar je samoobsebi umevno, so ti bonboni nenadomestljivi v gorkem letnem času, ker prijetno ugašajo žejo, kar se niti z boljšim in hladnejšim pivom doseči ne more. Mogoče ste že vsi poskusili?

Izdelujemo tudi „Ambo“ v papirnem ovoju, mehke in pa sidrove v štanjolu stlačene. Obe vrsti v škatljah po 50 komadov stane 2 K.

Vydrova gorčica.

S svojo gorčico smo uvedli v trgovino izdelek, ki prekaša s kakovostjo vse konkurenčne. Pripravljamo v popolno zadovoljnost svojih gg. odjemalcev francosko drobno zmleto in zrnčasto gorčico, pri nas znana pod imenom kremžka. Tisto si bodete izbrali, katera Vam je ljubša. Če Vam bodeta, velecenjena gospodinja, ugajali obe vrsti, potem ponudite svoji cenjeni rodbini enkrat eno, potem drugo vrsto. Vydrova gorčica je znamenita prihran h govejemu mesu in h klobasam, prosimo samo, da ne pozabite poskusiti. Obe vrsti pošiljamo v steklenicah po $\frac{1}{4}$ kg. za 80 vin.

Vydrov Buhtin.

Ime samo pove pomen tega izdelka, ki vsebuje vse korenjčke, ki spada v buhte in drugo pecivo. Je dovršena zmes, kakoršna je potrebna za dosego popolne močnate jedi. Gospodinja ki rabi Buhtin, je razbremenjena vseh skrbi in zadržev, kako voliti to ali ono korenjčke, da bi se ji delo posrečilo. Ni več potreba imeti skrbi, da bi morala imeti korenjčke vedno doma, kjer se po nepotrebnem valja in zgubi slast. Buhtin je zmes korenjčja, ki ga priporočamo ne le radi komodnosti, ampak tudi radi štedljivosti ter za-došča $\frac{1}{4}$ kg. za 50 kg. moke in stane samo 1 K.

Vydrove juhine primesi.

Te napravijo juho silnejšo in služijo za pripravo bouillona in omak. Kdor še ni poskusil, nima pojma, koliko pridobi juha na ukusu, kateri se pridajo naše primesi. To je tisti pikantni ukus, kakor jo ima samo vkuha zadostne množine mesa in zelenjave. Ni luksusa, temveč nujna potreba za dobro kuharico zlasti tam, kjer ni mogoče vedno dobiti dobrega mesa za juho. Vydrove juhine primesi niso vkuha kosti, temveč

čisti sok rastlin konzerviran v soli, da se ne pokvari. Naročite si za poskušnjo steklenico $\frac{1}{4}$ kg. za 1 K 60 vin.

Vydrovi oblati.

Osladite si življenje z Vydrovi masleni oblato, s tem krhkim izdelkom, ki je tako prijeten po nedeljskem obedu. Naročite si ob priložnosti, da morete v resnici nuditi gostom nekaj dobrega. Oni pohvalijo nas in tudi Vas, ljube gospodinje, ker z našimi oblato vzbudite svojo pozornost v največji meri. Naši masleni oblato so dobri, boljši kot drugi in najboljši, kar si jih morete želeči. Škatlja s 25 komadi 2 K. „Destinke“ s sadno mažo, se vesele imena in govorice umetnice, po kateri jih nazivamo. 40 komadov 2 K. „Dezertke“ polnjene s češkim medom, so enako izboren prigripek. Škatlja 50 komadov 3 K.

Vydrov malinov grog.

O njem bi morali govoriti že pri oblato. Kjer je malinov grog, tam imajo biti tudi oblato. Priprava je popolnoma enostavna: kozarec ali lonček gorke vode, 3–4 koščkov sladkorja, 3–4 žličke malinovega groga in imate pijačo à la bonheur. Če Vas obišče gost, niste nikdar v zadregi. Če pijete čašico čaja mogoče zvečer, poskusite enkrat malinov grog! In kaj pravite, zakaj ga neki rabijo marljive gospodinje? Od ljubeznjive gospe M. Zarubove, soproge gozdarja v Mikovicih, smo

dobili nov recept za pripravljavanje malinovega groga. Če se ga prida v češpljevo vkuho, si pripravimo izvrstne buhte. Poskusili smo — in res. Steklenica 2 K.

Mesečnik za odjemalce
Vydrove tovarne hranil, v Pragi VIII.

Letnik VII.

Predplačati se ne more.

1. decembra 1910.

**Ne pozabite položiti pod božično
drevesce Vydrov malinov grog, ma-
slene oblate, destinke in desertke!**